

Požadavky rodičů na neformální vzdělávání a podporu v oblasti rozvoje rodičovských kompetencí na Vsetínsku

Mgr. Magdaléna Šuláková

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Mgr. Magdaléna Šuláková**
Osobní číslo: **H21668**
Studijní program: **B0111A190011 Sociální pedagogika**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Požadavky rodičů na neformální vzdělávání a podporu v oblasti rozvoje rodičovských kompetencí na Vsetínsku**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti rodičovských kompetencí, neformálního vzdělávání a vzdělávacích potřeb.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvalitativního výzkumu formou polostrukturovaného rozhovoru.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- JEDLIČKA, Richard, 2017. Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0096-5.
- KRAUS, Blahoslav, 2008. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-383-3.
- KUCHAŘOVÁ, Věra et al., 2019. Česká rodina na počátku 21. století: životní podmínky, vztahy a potřeby. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7416-333-3.
- SOBOTKOVÁ, Irena, 2012. Psychologie rodiny. 3. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0217-2.
- ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ, 2014. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. 2. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jana Martincová, Ph.D., MBA**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **10. ledna 2024**
Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2024**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 10. ledna 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použítou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 15.4.2024

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě

pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce si klade za cíl popsat požadavky rodičů na neformální vzdělávání a podporu v oblasti rozvoje rodičovských kompetencí na Vsetínsku. V teoretické části se budeme zabývat rodinou a rodiči a jejich motivací založit rodinu. Také se seznámíme se základními legislativními dokumenty, které se týkají dětí a s právy a povinnostmi rodičů ve vztahu k jejich potomkům. Dále si popíšeme rodičovské kompetence a v neposlední řadě se budeme věnovat neformálnímu vzdělávání a možnostem, které rodiče mohou využít při rozvoji svých kompetencí v rámci výchovy a vztahu s dítětem.

V praktické části bakalářské práce si zanalyzujeme výsledky dotazníkového šetření, které zkoumalo, jak rodiče vnímají své rodičovské kompetence a jaký způsob jejich rozvoje je pro ně vyhovující.

Klíčová slova: rodiče, rodičovské kompetence, neformální vzdělávání

ABSTRACT

This bachelor's thesis aims to describe parents requirements for informal education and support in the area of developing parental competences in the Vsetín region. In the theoretical part, we will deal with the family and parents and their motivation to start a family. We will also familiarize ourselves with the basic legislative documents that concern children and with the rights and obligations of parents in relation to their offspring. Next, we will describe parental competences and we will focus on informal education and the possibilities that parents can use to develop their competences in the context of education and the relationship with the child.

In the practical part of the bachelor's thesis, we analyze the results of a questionnaire survey that examined how parents perceive their parental competences and what method of their development is satisfactory for them.

Keywords: parents, parental competence, informal education

Na prvním místě bych v této bakalářské práci chtěla poděkovat mé rodině, a především mému manželovi, za podporu během studií a jejich důvěru ve mně, že vše zvládnou. Dále bych chtěla poděkovat vedoucí mé práce, paní Mgr. Janě Martinové, Ph.D. MBA za zpětnou vazbu a konstruktivní poznámky, které mi poskytla.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 RODINA, RODIČE, RODIČOVSTVÍ	12
1.1 DEFINICE RODINY	12
1.2 MOTIVACE K RODIČOVSTVÍ	13
1.3 ZPŮSOBY RODIČOVSTVÍ.....	14
1.4 ZDRAVÁ RODINA	15
1.5 POVINNOSTI RODIČE Z HLEDISKA ZÁKONA	17
2 RODIČOVSKÉ KOMPETENCE	18
2.1 DEFINICE RODIČOVSKÝCH KOMPETENCÍ.....	18
2.2 RODIČOVSKÉ KOMPETENCE PODLE NÁRODNÍHO CENTRA PRO RODINU.....	18
2.3 DALŠÍ POHLED NA RODIČOVSKÉ KOMPETENCE	21
3 ROZVOJ RODIČOVSKÝCH KOMPETENCÍ	25
3.1 PROČ JE DŮLEŽITÝ ROZVOJ RODIČOVSKÝCH KOMPETENCÍ.....	25
3.1.1 Rostoucí nároky na komplexitu rodičovství	25
3.1.2 Rodič jako vzor pro dítě	26
3.1.3 Komunikační dovednosti rodiče	26
3.1.4 Specifické situace	27
3.1.5 Změna rodinného fungování	27
3.2 ZPŮSOBY ROZVOJE RODIČOVSKÝCH KOMPETENCÍ V RÁMCI NEFORMÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	28
3.3 POŽADAVKY RODIČŮ NA NEFORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	28
3.3.1 Workshopy a semináře	29
3.4 DALŠÍ MOŽNOSTI VZDĚLÁVÁNÍ RODIČŮ.....	31
3.4.1 Psychologické poradenství.....	32
3.4.2 Literatura	32
3.4.3 Sociální síť a diskusní fóra.....	33
3.4.4 Rodina a přátelé jako podpůrná síť	33
3.4.5 Riziko přehnaného rozvíjení rodičovských kompetencí	34
3.4.6 Jak z tohoto kruhu ven	34
II PRAKTICKÁ ČÁST	35
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	36
5 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	37
5.1 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	37
5.2 VÝZKUMNÉ CÍLE	37
5.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR A SBĚR DAT	38
5.4 ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT.....	39

5.4.1	Rodičovské kompetence.....	39
5.4.2	Neformální vzdělávání rodičů.....	44
6	INTERPRETACE DAT	59
	ZÁVĚR	65
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	66
	SEZNAM GRAFŮ	72
	SEZNAM TABULEK.....	73
	SEZNAM PŘÍLOH.....	74

ÚVOD

V dnešní době mohou mít rodiče často pocit, že jsou na ně kladeny stále větší a větší nároky, co se týče výchovy a vzdělání dětí. Neformální vzdělání je způsob, který dokáže rodiče podpořit v oblasti rozvoje jejich rodičovských kompetencí a může se stát důležitým prvkem v životě mnohých rodičů.

V teoretické části práce se zaměříme na rodinu, jako nejdůležitější subjekt v životě dítěte a motivaci rodičů mít děti. Dále se budeme věnovat povinnostem rodičů ve vztahu k jejich dětem a základním dokumentům, které dítě chrání v naší legislativní úpravě.

Třetí kapitolu věnujeme již rodičovským kompetencím, jejich vymezení a důležitosti jejich rozvoje. Poslední kapitola teoretické části se věnuje možným formám neformálního vzdělávání a informálního učení, které rodiče mohou absolvovat.

Tato bakalářská práce má za úkol popsat požadavky rodičů na neformální vzdělávání v oblasti rozvoje rodičovských kompetencí na Vsetíně a v jeho okolí. V praktické části této práce se budeme věnovat tomu, jak rodiče vnímají své rodičovské kompetence, jaké jsou jejich motivy k tomu, aby své rodičovské kompetence rozvíjeli a také tomu, jaké mají požadavky na neformální vzdělání, co se týče i praktických a organizačních záležitostí. Také zmapujeme aktuální stav neformálního vzdělávání, který na Vsetíně a jeho okolí právě je.

Cílem práce je poskytnout relevantní informace subjektům, které mohou neformální vzdělávání poskytovat, například neziskovým organizacím, školám a dalším odborníkům.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA, RODIČE, RODIČOVSTVÍ

V první kapitole této práce vymezíme základní pojmy, jako je rodina, rodiče a rodičovství. Dále se budeme věnovat motivaci lidí proč být rodiči, a zaměříme se na možnosti, jak se lze rodiči stát. V závěru kapitoly se seznáme s funkcemi rodiny a s tím, jak vypadá zdravá rodina.

1.1 Definice rodiny

Jedním se základních pojmů této bakalářské práce je rodina, s jejímiž několika definicemi se nyní seznámíme.

Pokud jde o rodinu, jedná se o nejdůležitější společenskou skupinu a také instituci. Mimo to se na rodinu můžeme dívat jako na základní ekonomickou jednotku společnosti. Základní funkcí rodiny dle sociologické encyklopedie je zachování lidského druhu a výchova (socializace) potomků. Co se týče rodiny, tak její variabilita se týká velikosti, vnitřního členění, vazeb navenek. Rodinu můžeme dělit na nukleární, což je malá, intimní, poměrně uzavřená skupina a týká se především jádra rodiny (partneři, děti) a vedle ní stojí širší rodina, která pokrývá okruh širších příbuzných (Sociologický ústav AV ČR, 2018).

Hartl a Hartlová se dívají na rodinu jako na společenskou skupinu, kterou spojuje především manželství nebo jiné příbuzenské vztahy (pokrevními vztahy), vzájemná touha si pomoci v nepříznivých situacích a společná odpovědnost členů rodiny (Hartl a Hartlová, 2015).

Jiný pohled na rodiny říká, že pokud na ně pohlížíme jako na systém, tak systém je celek, složený z částí a vztahu mezi nimi (Sobotková, 2012).

Poslední pohled, který jsem do této práce vybrala, je dle I. Možného (1990): Rodina je skupina osob, které mají mezi sebou pokrevní svazky, manželství a v poslední době i další podobné právní vztahy. Také je zde instituce osvojení. Dospělí členové rodiny jsou odpovědní za výchovu dětí.

Kraus (2014), v rámci definice přisuzuje rodině přívlastek nenahraditelná. Především v sociálně slabém prostředí je rodina jediným zdrojem, kam se členové, zejména děti, mohou uchýlit. Lze tedy říci, že se jedná o společenskou jednotku, která je velmi důležitá.

Na závěr bychom krátce shrnuli to nejdůležitější z výše zmíněných definic. Rodina je nepostradatelnou a nenahraditelnou institucí. Je důležitá pro výchovu dětí, pomáhá překonávat náročné situace, a je jedním z nejdůležitějších zdrojů, který pro děti může být.

1.2 Motivace k rodičovství

Otázku: „Proč mít děti“ si v dnešní době pokládá stále více a více mladých lidí. S ohledem na politickou, ekonomickou ale i klimatickou situaci se stále více mluví o dobrovolné bezdětnosti. Ačkoliv tento trend stále sílí, tak v této kapitole se chci zaměřit na případy, kdy se rodiče rozhodli pro to mít děti a na důvody vedoucí k tomuto rozhodnutí.

Obecně lze říci, že jedním z primárních důvodů k dobrovolnému početí dítěte a posléze k rodičovství je tzv. rodičovský pud – tedy instinkt. Zde můžeme mluvit o biologickém motivu. Také se můžeme zaměřit na řadu psychologických faktorů, jako je osvědčení ploditelské schopnosti před okolím, naplnění mužské (otcovské) a ženské (mateřské) role, posílení rodiny, předání cílů a majetku další generaci. Také se objevují ekonomické důvody jako úvaha, že děti při aktuální politické a ekonomické situaci mohou být v budoucnosti velkou pracovní silou a pojistkou pro rodiče, že se o ně postarají (Uhlíková, 2011).

Dítě také může být předmětem, který rodičům naplňuje jejich potřeby. To dělá zejména následujícími kroky:

1. Dítě poskytuje mladým rodičům společenský status dospělosti, a dává jim novou identitu.
2. Děti dávají rodičům pocit, že jejich generace bude pokračovat, dává jim tedy pocit, že jejich odkaz bude zde na zemi zachován.
3. Děti dávají rodičům pocit jisté morální nadřazenosti, tedy že obětují pro dítě své vlastní zájmy.
4. Dítě stmeluje rodinu a vytváří důležité vazby v rámci nukleární rodiny.
5. Děti přináší do rodiny stimulaci, zábavu, akci, novost a změnu.
6. Děti přináší rodičům pocit naplnění, kreativity, přináší nové kompetence do života rodičů.
7. Děti dodávají rodičům pocit, že mají nad někým kontrolu a moc.
8. Děti umožňují rodičům prožívat pocit prestiže tím, že se učí nové věci a jsou často porovnávány a soutěží.

9. Dítě může přinášet rodině i ekonomický užitek (Hofman a Hofmanová, 1973 cit. podle Rabušic 2001).

V této kapitole jsme se seznámili s motivy, které mohou podpořit volbu rodičů mít děti. Děti mohou uspokojovat potřeby rodičů tím, že v nich vyvolávají pocit odpovědnosti nebo pocit kontroly a moci. S nadhledem lze říci, že se jedná o vzájemnou symbiózu, kdy rodič naplňuje potřeby dítěte a dítě naopak potřeby rodiče.

1.3 Způsoby rodičovství

V této kapitole bych ráda shrnula nejčastější způsoby, jak se v České republice stát rodičem, popřípadě pečující osobou pro dítě.

Jako první způsob, jak se může člověk stát rodičem, je přirozenou biologickou cestou, tedy početím dítěte. Z hlediska zákona je pohlavní akt povolen od věku 15 let, a tedy od tohoto věku může legálně dojít k otěhotnění, a posléze k rodičovství (Jonášová, 2011).

Z hlediska biologie předchází rodičovství těhotenství, které začíná oplodněním ženského vajíčka. Následuje řada biologických změn u ženy a postupné vyvíjení plodu v děloze matky. Těhotenství je zakončeno porodem dítěte (Trča, 2009).

Po početí mohou některé ženy řešit otázku, zda si dítě ponechat, donosit jej a porodit, a to na rozdíl od mužů, kteří mohou od ženy v jiném stavu odejít. Již během sexuálního života leží zodpovědnost ohledně početí dítěte a antikoncepce více na ženě. Žena podstupuje fyzické následky početí a těhotenství. Ať už se rozhodne pro potrat nebo pro to, že si dítě ponechá, musí nést morální, pragmatické i lékařské důsledky svého rozhodnutí (Overall, 2012).

Druhá varianta vzniku rodičovství (která je méně častá) je osvojení, čímž rozumíme přijetí cizí osoby za vlastní. Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník říká, že vztah mezi osvojitelem a osvojencem je stejný jako vztah mezi rodičem a biologickým dítětem. Základní podmínkou je, že osvojení musí být v souladu se zájmy nezletilého. O osvojení tedy rozhoduje soud na základě návrhu osoby, která si chce nezletilého osvojit. Na základě rozhodnutí soudu se osvojitel, případně osvojitelé zapíší do matriky jako rodič, či rodiče dítěte. Osvojitelem se může stát zletilá a svéprávná osoba, která svými vlastnostmi a způsobem života, a taktéž motivací k osvojení zaručuje, že bude dobrým

rodičem. U žadatelů o osvojení se také hodnotí zdravotní stav, který by neměl být překážkou v péči o dítě (Česko, 2012).

V České republice existuje i institut náhradního rodičovství, tedy pěstounské péče. Náhradní rodinná péče nastupuje v momentě, kdy biologičtí rodiče nesouhlasí s osvojením dítěte a dítě není tzv. právně volné, ale zároveň z nejrůznějších důvodů nemůže zůstat v biologické rodině. Pěstoun zastupuje dítě v omezeném rozsahu, především v běžných každodenních povinnostech. Stále existují situace, kdy se dítě neobejde bez souhlasu zákonného zástupce, tedy biologického rodiče, například co se týká plánovaných lékařských zákroků. Pěstouni pobírají sociální dávky státní podpory, tzv. dávky pěstounské péče, osvojitelé tyto dávky nepobírají. To může být pro řadu pěstounů primární motivací k tomu, aby do své rodiny přijali dítě. Pěstounská péče může být dlouhodobá, nebo přechodná, která se realizuje po dobu (zpravidla max. 1 roku), dokud se pro dítě nenajde rodina, která by jej přijala do dlouhodobé pěstounské péče či se dítě navrátí zpět rodičům (Gabriel a Novák, 2008).

Další institucí je poručenská péče, která je srovnatelná s péčí pěstounskou. Jedná se o stav, kdy osvojení například z hlediska věku není možné, nebo jsou rodiče po smrti nebo z jiných závažných důvodů nemohou plnit svoji rodičovskou odpovědnost. Na rozdíl od pěstounské péče řeší poručník/poručníci závažnější záležitosti se soudem, nikoliv s rodiči (Gabriel a Novák, 2008).

Co se týče preference počtu dětí, v českém prostředí stále převládá postoj, že dvě děti jsou nejlepší počet, který si mohou rodiče přát (Kuchařová, et al., 2019).

Z kapitoly vyplývá, že existuje několik způsobů, jak je v souladu se zákonem možné starat se o dítě, ačkoliv ne všechny tyto možnosti jsou považovány z hlediska zákona za rodičovství. Nicméně zákon nehovoří o emoční a citové rovině, která může být například i u pěstounské péče stejná, jako v případě biologického rodičovství.

1.4 Zdravá rodina

Na závěr této kapitoly se podíváme na to, jak vypadá tzv. zdravá rodina, což by měl být ideál, ke kterému rodiče v rámci rodinného fungování směřují.

Dle WHO (mezinárodní zdravotnická organizace) a UNICEF, které jsou zaměřeny na kvalitu života a zdraví, je „zdravá rodina“ definována jako rodina, kde funguje soudržnost,

spolupráce mezi všemi členy rodiny, v rodině vytvořené emočně pozitivní vztahy umožňují poskytování opory mezi členy rodiny, je zde otevřená a upřímná komunikace, a můžeme zde vidět vzájemný respekt. Ve zdravé rodině také dochází ke spravedlivé a úměrné dělbě rolí, která je časem proměnlivá v závislosti na stáří a vývoji jejích členů. Dynamika vztahů ve zdravé rodině taktéž odráží zralost jednotlivých členů. Role a postoje se totiž postupně mění. Zdravá rodina má taktéž schopnost překonávat náročné situace a má oporu i v širším okolí (Uhlíková, 2011).

Další pohled nabízí web Psychology Today. Ten vymezuje 6 obvyklých charakteristik zdravé rodiny nebo sociálního systému.

1. Respektování zdravých emocionálních a fyzických hranic – zde zahrnujeme soukromí členů rodiny, reakci na fyzický kontakt, práci na emocích, empatii, sebeovládání nebo zvládání stresu.
2. Pohled na každého člena rodiny jako na individuum s vlastním názorem – každý člen rodiny má právo na svůj názor a má právo tento názor vyjádřit, pokud je v rámci slušného chování.
3. Nastavení konzistentních, spravedlivých a věkově přizpůsobených pravidel a očekávání – všechny rodiny by měly mít pravidla, která by měla být dodržována, a měly by být přizpůsobeny věku dětí, které se v rodině pohybují.
4. Přiměřené uspokojování potřeb každého člověka – všichni členové rodiny by se úměrně svému věku měli zajímat o zdraví a blaho ostatních členů rodiny, k čemuž by rodiče měli vést i děti.
5. Všichni členové rodiny mají pocit bezpečí – ve zdravé rodině by se její členové měli cítit bezpečně, neohrožovat členy rodiny ale také by neměli být sami ohroženi ať už fyzickou, tak psychickou či jinou újmou.
6. Očekávat chyby druhých a odpouštět je zdravým způsobem – v rodině by mělo panovat pochopení, že všichni lidé dělají chyby a občas se dostávají do konfliktů. Chyba by měla být brána jako prostor k růstu, přičemž rodiče by měli děti učit, jak chyby napravovat a zvládat. To samé platí i pro spory a konflikty (Gillis, 2023).

Obě definice popisují důležité charakteristiky a vlastnosti rodiny, ve které se její členové cítí dobře a které pomáhají jejím členům v růstu a v běžném životě.

1.5 Povinnosti rodiče z hlediska zákona

V této kapitole navážeme na zdravou a funkční rodinu, kterou jsme si již dříve popsali. Stát, jakožto instituce, má nemalý zájem na tom (ať už z hlediska sociologického, zdravotnického, vzdělávacího či ekonomického), aby rodiny byly funkční, a z toho důvodu vymezil práva a povinnosti rodičů. Těm se v této kapitole budeme věnovat.

Zaměříme se na zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, který definuje práva a povinnosti mezi rodiči a dětmi (viz § 855 a dále). Rodiče mají za povinnost zajistit dítěti morální a hmotný prospěch. Práva rodiče k dítěti vznikají narozením dítěte a zanikají nabytím zletilosti dítěte (Česko, 2012).

Rodiče mají do zletilosti dítěte právo a zároveň i povinnost usměrňovat dítě za pomoci výchovných prostředků, ale je nutno dbát na to, aby tato opatření byla úměrná věku, schopnostem a rozumovému vývoji dítěte. Dá se říct, že rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů ve vztahu k péči o dítě a týká se zejména oblasti zdraví, tělesného vývoje, rozumového vývoje, citového a mravního vývoje. Rodiče by měli dále dítě chránit, udržovat s ním osobní styk, zajišťovat jeho výchovu a vzdělání, spravovat jeho majetek a jmění, určovat místo jeho bydliště a zastupovat jej při různých jednání, kdy dítě vzhledem ke svému věku nemůže jednat samostatně. Trvání a rozsah této odpovědnosti může změnit pouze soud. Vyživovací povinnost a právo na výživné nespadá do rodičovské zodpovědnosti a není závislé na zletilosti a svéprávnosti. Rodičovská odpovědnost náleží oběma rodičům, pokud jí nebyl některý z rodičů soudně zbaven. Důležité tedy je, že rodiče mají rozhodující úlohu ve výchově dítěte. Mají být dítěti všestranným příkladem, zejména co se týče způsobu života a chování v rodině. Výchovné prostředky lze použít takové, které jsou přiměřené okolnostem a neohrožují zdraví dítěte, jeho rozvoj a nedotýkají se jeho lidské důstojnosti (Melzer, 2021).

Z výše zmíněného textu vyplývá, že na rodiče jsou kladeny základní nároky ze strany státu. Nicméně jde vidět, že zákon není schopen zachytit všechny situace, které v reálném životě mohou nastat, a existuje široká šedá zóna, která je často na uvážení rodiče, popřípadě dalších osob, které výchovně na dítě působí.

2 RODIČOVSKÉ KOMPETENCE

V této kapitole se budeme zabývat rodičovskými kompetencemi. Na úvod si řekneme, co to jsou rodičovské kompetence, definujeme si, které rodičovské kompetence jsou nejdůležitější, a v neposlední řadě se zaměříme na výzkumy, které rodičovské kompetence zkoumaly.

2.1 Definice rodičovských kompetencí

Hned v úvodu je důležité podotknout, že rodičovské povinnosti, kterým jsme se věnovali v minulé kapitole, se z velké části kryjí i s rodičovskými kompetencemi. Z toho důvodu si jako první definujeme, co jsou to rodičovské kompetence.

Jeden z pohledů na rodičovské kompetence je, že představují kombinaci vlastností, které rodiče uplatňují ve výchově svých dětí a ovlivňují tak své potomky ve vývoji (Poradna Spolu, 2019).

Rodičovské kompetence je možné také vnímat jako prostředek rodičovství. Jedná se o schopnosti a dovednosti, které mají rodiče, a díky jejich působení se může dítě vyvíjet přiměřeně jeho potřebám, a to ve všech oblastech života. Rodiče jsou tedy buď sami, nebo s podporou schopni uspokojit a naplnit potřeby dítěte. Potřeby dítěte jsou mimo jiné závislé na jeho věku, duševním, mentálním a tělesném vývoji. Rodičovské kompetence tedy umožňují a podporují rozvoj potenciálu dítěte (Jůzová Kotalová et al., 2018).

Domníváme se, že můžeme říci, že kompetence lze vnímat jako schopnost plnit rodičovské povinnosti co nejlépe a ve veliké šíři, a ne pouze v zákoně daném rámci, který zahrnuje obecně platné minimální nároky na rodiče.

2.2 Rodičovské kompetence podle Národního centra pro rodinu

Zajímavý koncept rodičovských kompetencí přináší Národní centrum pro rodinu ve svých metodických materiálech.

V těchto materiálech jsou kompetence rozděleny na 6 základních oblastí, které zahrnují i aktuální oblasti pro 21. století. Jsou to:

1. Kompetence ke vztahu

Vztah rodiče s dítětem je vhodné budovat již od samého počátku. Vztah s dítětem vzniká již v prenatálním stádiu. Pojmem, který vztah s rodičem vystihuje je attachment, neboli vazba a jedná se o silné citové pouto mezi dítětem a pečující osobou. Projevuje se zejména ve stresových situacích, kdy dítě vyhledává blízkou osobu (Národní centrum pro rodinu, 2010).

Attachment je vrozený. Je podmíněný geneticky, prenatálním vývojem a u dětí se vyvíjí postupně do uceleného systému, který je závislý na tom, jak pečující osoba uspokojuje potřeby dítěte, zejména ochranu a podporu (Winnette, 2018).

2. Kompetence k blízkosti

Ačkoliv děti rostou a stávají se více samostatné, je třeba, aby rodiče na ně měli dostatek času a vytvářeli si s nimi prostor sami pro sebe. Může se jednat například o společná jídla, společnou práci, popovídat si, doteky (objetí, mazlení) a další společný čas a činnosti. U této kompetence je kladen nárok zejména na rodiče, aby dokázali dobře vyrovnat work-life balance, dobře nastavovali time-management rodiny. To vše prohlubuje rodinné vazby a pocit bezpečí (Národní centrum pro rodinu, 2010).

Je třeba si uvědomit, že mateřství je pouze jednou z mnoha rolí, které matka zastává. Postupně se matka po narození dítěte stává managerem, kdy se snaží naplno využívat čas, který dělí mezi péčí o domácnost, dítě a například práci, či partnerský vztah (Marksová-Tominová, 2009).

3. Kompetence k různosti

Do kompetence k různosti můžeme zahrnout i sourozence dítěte, širší rodinu dítěte a další sociální vazby, které dítě získává. Každý člověk, který má k dítěti vztah, jej může učit něco nového a nabídnout mu nové zkušenosti v životě (Národní centrum pro rodinu, 2010).

Jak již bylo zmíněno, rodina je tou nejdůležitější sociální skupinou, ve které se dítě pohybuje. Dítě si v ní trénuje nejrůznější situace, které později aplikuje i ve vztazích k dalším lidem. Sourozenecké vztahy zde mohou být velmi důležité, jelikož právě sourozenci nabízí dítěti často to, co rodiče nemohou poskytnout. Jako další zde figurují například prarodiče, jako další nejsnadněji dosažitelná pomoc (Novák, 2007).

4. Kompetence ke spolupráci

Rodiče vedou děti ke spolupráci, a to nejen s nimi, ale i s vrstevníky. Při rozdělování domácích prací je třeba vzájemná vstřícnost, ale i správný poměr povinností mezi členy rodiny a činnosti je třeba také dělit dle věku a schopností jednotlivých členů. Také je důležité vzájemné uznání a respekt mezi členy, které zároveň pozitivně motivují k další vzájemné spolupráci. Dále by rodiče měli být ve výchově zajedno, být domluvení, ale je v pořádku, že se jejich partnerské názory liší. Je třeba je ale prodiskutovat mimo dosah dětí (Národní centrum pro rodinu, 2010).

Řada rodičů může považovat za rychlejší a produktivnější udělat domácí práce sama, což ale může být chybou, která se rodičům v pozdějším věku dětí vrátí jejich nesamostatností. Ideální je využít nadšení dítěte, které již ve věku dvou let pozoruje rodiče a má snahu se do dění v rodině zapojit. Díky zapojování dětí do domácích prací je rodiče učí samostatnosti, posilují jejich dovednosti a kompetence, učí je pocitu zodpovědnosti, všímavosti ale právě i rodinné spolupráci a empatii (Matthews, 2019).

5. Kompetence k mediální gramotnosti

Velmi aktuální kompetence se týká mediální gramotnosti. Digitální svět se stal již nedílnou součástí našeho každodenního fungování a do kontaktu s ním se dostávají stále mladší a mladší děti. Je tedy potřeba, aby se rodiče dokázali v tomto světě orientovat a byli připraveni jim bezpečně provést i své děti (Národní centrum pro rodinu, 2010).

Co se týče mediální gramotnosti a bezpečí na internetu, rodiče by měli prevenci zahájit v momentě, kdy dětem povolí vstup na internet. Stejně jako v běžném, reálném světě učí rodiče děti pravidla bezpečného fungování, to samé by měli formou prevence učit děti i v digitálním prostředí. Prevence by měla být ze strany rodičů nenásilná, měla by být pravidelná, pozvolná a také přímo úměrná mentální kapacitě dítěte a jeho věku (Krejčí, 2015).

6. Kompetence k řešení konfliktů.

Různé druhy konfliktů provází děti již od jejich narození. Schopnost čelit konfliktům a zvládat je, je jedna z nejdůležitějších sociálních dovedností, které se dítě může naučit. Zvládání konfliktů má svá pravidla, která je dobré dětem zprostředkovávat. Těmito

dovednostmi usnadňujeme dětem vstup do sociální skupiny vrstevníků (Národní centrum pro rodinu, 2010).

Ve věku od 6 do 10 let jsou děti nejvíce vnímavé vůči konfliktům, které se doma odehrávají. Dítě má tendenci rodiče při konfliktech pozorovat a jejich chování napodobovat. Dítě vnímá slova, emoce, ale nerozumí často kontextu konfliktu, kterého je svědek. Konflikty v rodině mají velký vliv na to, jak dítě vnímá bezpečí, ovlivňují sebeobraz dítěte a nutí dítě stáhnout se do sebe nebo naopak najít vnitřní sílu k bránění se. Tyto situace, pokud je rodiče dokážou dobře využít, mohou pomoci dítěti vyjadřovat emoce a řešit i nepříjemné situace, se kterými se dítě potká. Zde se opět klade velký nárok na rodiče a jejich vlastní sebereflexi a práci s emocemi, kterou mohou posléze potomkům zprostředkovat (Křištofová, 2022).

Domníváme se, že kompetence kladou na rodiče velký nárok v mnoha oblastech a ne vždy lze ve všech momentech využít pouze přirozené rodičovské intuice. Objevují se zde témata, jako je například mediální gramotnost, které mohou mít na rodiče požadavky, aby si zjistil aktuální trendy a posun v této oblasti, jelikož zde dochází k neustálým změnám. Rodičovské kompetence tedy kladou nároky na rodiče i z hlediska jejich vlastního seberozvoje a sebevzdělávání.

2.3 Další pohled na rodičovské kompetence

Výzkum Johnsona (2014) tvrdí, že nejdůležitějším faktorem pro dobré rodičovství jsou rodičovské schopnosti (ability). Děti se nerodí s manuálem a instrukcemi, a proto je výchova pro rodiče výzvou. Neexistují žádné jasné pokyny, které jsou pro všechny univerzální, jak dobře vychovávat dítě. Nicméně, existují jisté rodičovské dovednosti, které mohou rodičům pomoci vychovávat děti bezpečně a pomáhat jim se dobře adaptovat a nastavovat hranice. Zde hraje velkou roli zkušenost rodičů z jejich dětství, zda rodiče napodobují chování jejich rodičů, nebo dělají úmyslně vše naopak.

Johnson nám nabízí model, který říká, že existují tři základní kategorie, které se navzájem ovlivňují.

Jedná se o základní kompetence, kde máme zahrnuty psychické zdraví, kognitivní schopnosti a péči o sebe. Druhá kategorie jsou funkční kompetence, které se týkají především vedení, chování, podpory emočního zdraví, zajištění základních potřeb,

kognitivního vývoje a socializace. Třetí kategorie je kontext, ke kterému je nutné přihlížet. Zde se jedná především o věk dětí a jejich vývoj, temperament, reaktivitu (vzrušivost), dále sociální síť rodičů, jejich věk, vzdělání. Dále do kontextu řadíme vliv médií, sourozenců, kultury a další vlivy. První kategorie (základní kompetence) a kategorie funkčních kompetencí, by měly obecněji odrážet rodičovské praktiky napříč různými koncepty výchovy, kultury apod.

Výzkum říká, že žádný pozitivní faktor (například dovednost, osobnostní rys rodiče, prostředí) sám o sobě není dostatečný k tomu, aby přinesl pozitivní výsledky ve výchově dítěte. V rámci rodičovských kompetencí tedy musíme uvažovat o systému, o souboru různých prvků, jejichž součet má již na dítě a jeho výchovu pozitivní vliv.

Johnson také uvádí, že každý jednotlivý faktor rodiče mohou ovlivňovat, popřípadě realizovat na určitých úrovních a mezi úrovněmi existují velké rozdíly, které se ukazují posléze na celkovém fungování dítěte. Autor a jeho tým zveřejnili v rámci svého systému seznam kompetencí, který zahrnuje například kognitivní schopnosti, znalosti ohledně zdraví či školních předmětů, sebepěči, psychické zdraví, regulace emocí, sociální kontakty aj. U jednotlivých kompetencí posléze stanovili, co obnáší a jak by je rodič měl ve výchově dítěte aplikovat.

Graf 1 Rodičovské kompetence (Johnson, 2014)

Dalším zajímavým konceptem rodičovských kompetencí se zabývá teorie 4C, jejíž název vychází z angličtiny a zahrnuje pojmy Care, Consistency, Choices, Consequence. V češtině tyto pojmy znamenají péči, důslednost, volby a důsledky. Pojdme se na ně blíže podívat.

1. Péče (care) zahrnuje především přijetí a náklonnost. Rodiče by měli vytvořit bezpečný prostor pro komunikaci se svým dítětem, dávat mu najevo náklonnost (například objetí, polibek, pochvala, povzbuzení). Činy rodiče by měly být založeny na lásce a péči. K péči můžeme také přiřadit emoční rozvoj dítěte. V neposlední řadě je dobré být k dispozici potřebám svého dítěte a informovat se o jeho životě. Nabízet mu pomoc a podporu při řešení problémů.
2. Důslednost (consistency) je důležitá zejména pro děti a jejich pohled na bezpečné a předvídatelné prostředí, které pomáhají rozvíjet sebedůvěru. Důslednost se projevuje například v rodičovských postojích a očekáváních. Důslednost pomáhá dětem, aby se naučily vidět souvislosti mezi jejich chováním a okolním světem, okolními lidmi. V případě, že není prostor konzistenci (důslednost) dodržet, je třeba dětem vysvětlit, proč se odehrává výjimka. Důležité je také, aby se rodiče shodovali názorově a měli podobné chápání rodičovství. Mezi důslednost můžeme zařadit i vedení soukromých citlivých rozhovorů s partnerem mimo dosah dětí a tím je nevystavovat stresorům.
3. Volby (choices) pomáhají dětem při rozvoji samostatnosti a při podpoře schopnosti se rozhodovat. Rodiče by měli dětem poskytovat možnosti úměrně jejich věku a také by se měli snažit dětem vysvětlit dopady nejrůznějších možností. Také je třeba umožnit dělat dětem (neohrožující) malé chyby, které podporují růst jejich odolnosti.
4. Využití důsledků (consequence) ve výchově znamená využívání dopadů, o kterých rodiče říkají, že je udělají. Mohou být jak pozitivní, tak negativní. Je důležité, aby si rodiče nejprve objasnili očekávání ohledně chování svých potomků. Je důležité mít ujasněno, co jaký pokyn a instrukce znamená a zda ji děti chápou nebo jsou schopny pochopit v jejich věku. Také je užitečné zvolit pozitivní formulace, například „posad se“ namísto „nestůj tady“. Zpětnou vazbu bychom měli poskytovat ideálně bezprostředně, a měla by být ve vztahu k chování, nikoliv k osobnosti nebo charakteru dítěte (například jsi zlý kluk). Je vhodné povzbuzovat každé kladné chování, které když rodiče propojí právě s pozitivními důsledky, dokážou nejlépe formulovat a motivovat dítě (Chiu, 2020).

Koncept 4C byl přepracován na 4C 21 století. Jedná se o communication, collaboration, critical thinking, creativity. Česky tedy komunikace, spolupráce, kritické myšlení, kreativita.

Komunikace je jedním ze základních kamenů fungování rodiny. Děti je dobré učit, že komunikace neprobíhá pouze na slovní úrovni, ale také jsou její součástí gesta nebo výrazy obličeje. Zároveň v dnešní době je prakticky nepředstavitelné žít bez digitálních technologií a i s nimi je třeba naučit děti vhodně zacházet a učit je, s kým a jak přes ně komunikovat. Spolupráce zahrnuje empatii, potýkání se s problémy, zahrnutí více osob do řešení a naslouchání jim. Kritické myšlení nabízí možnost vést děti k ověřování zdrojů, zamýšlet se nad důkazy a realitou, hledat odpovědi a posuzovat informace, zda jsou důvěryhodné či nikoliv. Kreativita je často spojována především s uměním, nicméně její prostor je mnohem širší. Znamená myslet mimo dané hranice, přicházet s novými nápady a hledat neobvyklé řešení. Pro rodiče klade nárok na povzbuzování dětí a vytváření bezpečného prostoru pro objevování a experimentování. (Bri, 2021).

Tato kapitola nám nabídla vhled do několika teorií, které se snažily vysvětlit koncept rodičovských kompetencí. Přestože existuje několik úhlů pohledu na dané téma, nejdůležitější je si uvědomit, že každá rodina je jedinečná a neexistuje jednoznačně „správný“ způsob, jak se stát dobrým rodičem. Nejdůležitější ze všeho je sebereflexe rodiče a jeho touha rozvíjet oblasti, ve kterých vidí možnost růstu a zlepšení.

3 ROZVOJ RODIČOVSKÝCH KOMPETENCÍ

Jak jsme si již ukázali v předchozích kapitolách, rodičovství je jeden z nejtěžších úkolů, které mohou jedince potkat. Jedná se o velmi komplexní roli, která sebou nese velké množství povinností (které jsou zákonem dané), ale i dalších požadavků, které již nejsou detailně specifikované a nelze vždy jen spoléhat na intuici nebo vlastní zkušenosti.

Vzdělávání v rámci rodičovských kompetencí je povinné pouze pro pěstouny. Ti v rámci přípravy na roli pěstouna (netýká se příbuzenské pěstounské péče) a následně při doprovázení, musí absolvovat 24 hodin vzdělávání ročně. Na výběr mají nejrozličnější témata a formy, a to jednodenní semináře, klubová setkání, supervizní setkání, víkendové setkání, besedy u kulatého stolu, dny pěstounských rodin, přednášky a konference (Sdružení pěstounských rodin, 2017).

V této kapitole si řekneme, proč je důležité rozvíjet rodičovské kompetence na dobrovolné bázi, a jaké jsou v rámci rozšiřování rodičovských kompetencí možnosti.

3.1 Proč je důležitý rozvoj rodičovských kompetencí

Rozvoj rodičovských kompetencí je důležitý hned z několika důvodů, se kterými se v této kapitole seznámíme. Při rozvoji rodičovských kompetencí je nutné mít na paměti, že probíhá rozvoj člověka jako celku. Soustředíme se tedy na znalosti, dovednosti i postoje. Při neformálním vzdělávání je vhodné si odpovědět na otázky: Co je potřeba se naučit, tedy jaké nové poznatky a dovednosti chceme získat. Poté přichází otázka, jak toho využít, tedy jaké budou praktické zkušenosti, které pomáhají jedinci lépe něco udělat nebo na něco reagovat a v neposlední řadě přichází otázka, proč se to naučit, která poukazuje na chování na základě emocionálního vztahu k určitým situacím nebo lidem a zasahuje do postojů a hodnot jedince (Novosádová a Příšovská, 2019).

Pojďme si nyní vymezit některé motivy, proč je důležité rozšiřování rodičovských kompetencí.

3.1.1 Rostoucí nároky na komplexitu rodičovství

Na rodiče jsou z různých stran kladeny velké požadavky. Očekává se, že budou kvalitně děti provázet životem, budou je chránit, budou je vychovávat, budou jim dobrými učiteli a budou o ně dobře pečovat. Již v tento moment vidíme, kolik rolí musí rodiče zastávat a v kolika

oblastech se musí orientovat. Mnohé nároky, které jsou na rodiče kladeny, mohou být velmi vysilující a stresující. Je důležité si uvědomit, že rodič nemusí být bezchybným odborníkem na své dítě, který všechno zná a vše ví. Klíčem k posilování kompetencí je naopak uznání své chyby, to, že si dokáže rodič říct o pomoc, když je toho na něj moc a dokáže se ze svých chyb poučit (Centrum Locika, 2023).

Na základě výše zmíněného textu lze konstatovat, že rodiče nebudou nikdy vyhovovat všem požadavkům, které budou na ně, jako na rodiče, kladeny. Nicméně je vhodné posilovat kompetence v jednotlivých oblastech, kde rodiče vnímají, že je potřeba se dovzdělávat. Tyto oblasti mohou souviset s vývojem dítěte, nástupem nových technologií či jinými tématy, které přichází do života.

3.1.2 Rodič jako vzor pro dítě

Důležité uvědomění si pro rodiče je, že jsou prvními vzory, které děti ve svém životě potkávají. Úkolem rodičů je naučit děti mluvit, chodit ale také předávat jim i důležité životní hodnoty nebo učit je se zdravě rozhodovat. Děti se zpočátku učí především pozorováním rodičů a jejich napodobováním (Gullatte, 2022).

Rodič je tedy dítěti vzorem, který ukazuje, jak se mají chovat v různých životních situacích. Zcela konkrétním příkladem může být například regulace emocí nebo zvládání konfliktu (Raising Children Network, 2021).

Být dobrým vzorem pro své děti klade na rodiče velký požadavek na sebevzdělávání a práci na svých emocích, na partnerském vztahu a svém vlastním chování v různých situacích. Proto se v rámci vzdělávání rodiče mohou soustředit i více na sebe a svůj přístup k životu, aby mohli být pro své děti tím nejlepším vzorem.

3.1.3 Komunikační dovednosti rodiče

Bod, který úzce souvisí s předchozím, se týká komunikace, jako rodičovské dovednosti. Rodič nejen že učí své dítě mluvit po technické stránce (učí jej slova, hlásky, výslovnost), ale učí jej i pomocí komunikace vyjadřovat své potřeby a emoce. Komunikace se projevuje také v rodičovském stylu, který může být autoritativní, liberální nebo demokratický. V závislosti na výchovném stylu rodiče využívají příkazy, zákazy, odměny, tresty nebo naopak vzájemnou diskuzi či pojmenovávání emocí. Právě komunikace s dětmi je jedním

z častých důvodů, proč rodiče hledají odbornou pomoc v poradnách či na různých kurzech, s cílem tuto dovednost ovládnout (Mojra, nedatováno).

Hledání vhodného rodičovského stylu nebo způsobu komunikace je jedním z nejdůležitějších témat, které rodiče mohou řešit během výchovy a mohou si nechat pomoci od dalších odborníků.

3.1.4 Specifické situace

V životě se rodiče dostanou často do situací, které jsou pro ně nové a mimořádné. Může se například jednat o různé krizové situace, se kterými nemají rodiče svou vlastní zkušenost. Vzájemná pomoc, která probíhá uvnitř rodiny, je jedním ze základních způsobů, jak překonat náročné období. Je založena na principu důvěrné atmosféry, přijetí a vstřícnosti. Zdravá rodina je prostředí, kde jsou její členové ochotni pomoci, vyslechnout a hledat řešení. Někdy se ale stává, že rodinný systém je paralyzován a není schopen tuto funkci plnit. Může se jednat například o neznalost tématu a absenci zkušeností. Mezi takové situace můžeme zahrnout například úmrtí blízkého člověka, narození dítěte s handicapem, úraz, šikana a spoustu dalších situací, které jsou náročné na zvládnání (Špatenková, 2017).

Situace, se kterými si rodiče nedovedou poradit nebo se kterými nemají dostatečné zkušenosti, jsou dalším vhodným tématem pro neformální vzdělávání, kde mohou rodiče získat o nové situaci co nejvíce informací a také se nechat vést v rámci jejího řešení.

3.1.5 Změna rodinného fungování

Jednou z oblastí, která může být pro rodinu velmi důležitá a vyžaduje adaptaci, popřípadě právě prostor k rozvoji kompetencí a neformálnímu vzdělávání, jsou změny v rodinném fungování, které jsou trvalejšího rázu, než krize, kterou jsme si již popsali. Může se jednat například o dlouhodobé vztahové konflikty, příchod a péče o novorozence, nemoc nebo úmrtí blízké osoby, nástup jednoho rodiče do práce a následný time-management rodiny, finanční potíže, rozvod nebo rozchod a další (Litner a Lamoreux, 2022).

Podle národní koncepce rodinné politiky ze září 2017 dochází v rodinách plošně k následujícím změnám: pokles porodnosti, zakládání rodin ve vyšším věku, nízký počet sňatků, vysoká rozvodovost, nástup většího počtu registrovaných partnerství, změna struktury rodiny, vyšší vzdělání žen, větší nároky na sladování pracovního a rodinného života, vyšší chudoba rodin (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2017).

Všechny tyto události a změny mohou vyžadovat adaptaci celého rodinného systému. Neformální vzdělávání může pomoci rodinám tyto změny zvládat a informovat je o možnostech, jak s nimi pracovat.

3.2 Způsoby rozvoje rodičovských kompetencí v rámci neformálního vzdělávání

Neformální vzdělávání je organizované vzdělávání, které probíhá mimo formální (školní) systém. Nejčastěji se realizuje formou kurzů, školení, workshopů, seminářů. Neformálnímu vzdělávání se věnují především školská zařízení, střediska volného času, vzdělávací agentury, různé kluby a spolky, kulturní instituce a další organizace, které stojí mimo tradiční vzdělávací strukturu. Tomuto vzdělávání se přisuzuje velká důležitost v rámci celoživotního vzdělávání. Pro neformální vzdělávání je zejména důležitá přítomnost lektora, školitele, tutora či jiné osoby, která vzdělávání zaštiťuje (Průcha a Veteška, 2014).

Neformální vzdělávání by mělo splňovat následující předpoklady. Mělo by být dobrovolné, tudíž záleží pouze na účastníkovi, zda se chce daných aktivit účastnit či nikoliv. Dále by mělo mít stanovený záměr a cíle, a mělo by se jednat o vědomé a holistické učení (tedy účastníci si uvědomují, co a jak se učí, sami hodnotí své učení a rozvíjí své kompetence), při vzdělávání by měl panovat partnerský přístup ze strany organizátorů i účastníků, program by měl být přizpůsobován na základě potřeb účastníků a mělo by probíhat oceňování chyb ve smyslu dalšího rozvoje. Svou nezastupitelnou roli hraje i skupina, která je těžištěm zkušeností, znalostí, dovedností a dalších postojů. V neposlední řadě si i sám účastník stanovuje, co se potřebuje naučit a přejímá částečnou odpovědnost za výsledky učení (Novosádová a Příšovská, 2019).

3.3 Požadavky rodičů na neformální vzdělávání

Klára Šedřová (2007) ve svém výzkumu rozdělila rodiče na tři skupiny, dle toho, jak se dívají na neformální vzdělávání rodičů. Nazvala je příznivci, vlažní a odpůrci. Každá tato skupina má svůj vlastní pohled na to, jak by se rodiče měli vzdělávat. Příznivci vnímají vzdělávání jako něco příjemného a užitečného, vlažní spíše jako něco nepříjemného a odpůrci něco jako nepřírozeného, popřípadě nebezpečného. Výzkum dále ukázal, že respondenti dávají přednost zdrojům, které přináší hlavně ujištění a pocit sebedůvěry a také, že rodiče preferují

spíše formální učení než neformální vzdělávání. Jako problematické je přejímání názorů od širší rodiny ve smyslu zdroje informací ohledně výchovy (Šed'ová, 2007).

Rodiče, kteří byli otevření neformálnímu vzdělávání v práci K. Šed'ové, (2007) často uváděli jako impuls ke vzdělávání krizové momenty, jako byla změna chování dítěte, pohled do budoucna, měnící se potřeby dítěte v závislosti na věku nebo zdravotní stav dítěte.

Ve své bakalářské práci provedla Renata Láníková analýzu možností neformálního vzdělání v České republice. Ukázalo se, že nabídka rodičovského vzdělávání k roku 2007 se orientovala primárně na oblast předporodní přípravy, péče o děti v raném věku a manipulace s dětmi. Co se týkalo poskytovatelů, tak nejsilnější sektor, který vzdělávání nabízel, byl neziskový sektor a církevní organizace (Láníková, 2007).

3.3.1 Workshopy a semináře

Co se týče workshopů, seminářů či tréninků, které se týkají tématu rozvoje rodičovských kompetencí, existuje jich v dnešní době již celá řada a mnoho z nich probíhá i v online světě. Kurzy, které jsou volně dohledatelné na internetu, pochází většinou od různých organizací, které se tematicky zaměřují téměř na všechna témata, se kterými se rodiče mohou setkat. Začínají již v období těhotenství, zaměřují se na přípravu na porod, následně péči o dítě výchovu a další specifické témata. Lze říci, že existují dva druhy kurzů, školení či workshopů v online prostředí. Jedním z nich jsou tzv. videokurzy a druhým jsou online kurzy.

Videokurzy fungují ze záznamu. Jedná se o předem nahraný materiál a kurz, který rodič dle svých potřeb samostatně prochází v čase, který jemu vyhovuje. Rodič za poplatek získává přístup na web, kde může kurzem procházet. S ohledem na to, že spousta videokurzů jsou záznamy již proběhnutých událostí, tak nelze pokládat dotazy přednášejícímu (Integra centrum, nedatováno.).

Různé organizace, firmy či instituce nabízí své videokurzy i zdarma na svých webových stránkách, popřípadě spousta kurzů lze nalézt i na volně přístupných platformách jako je youtube.com. Příkladem placené platformy může být seduo.cz.

Druhým typem školení pro rodiče v online prostoru jsou tzv. webináře. Jedná se o školení, které probíhá v přímém přenosu přes internet. Výklad probíhá živě, a není tedy možné

záznam přetáčet zpět nebo přizpůsobovat si časový harmonogram programu. V průběhu přednášení mohou účastníci pokládat přednášejícímu různé otázky, které se tématu týkají (Integra centrum, nedatováno).

Lze říct, že novým standardem ve vzdělávání je bohaté využívání online vzdělávacích nástrojů. To nastalo i díky pandemii COVID-19, která tento trend odstartovala naplno. Tato výuka již není jen uplatňována ve školství, ale i v rámci mimoškolních aktivit, tedy v neformálním nebo volnočasovém vzdělávání. Mezi největší výhody online vzdělávání patří účinnost. Online vzdělávání nabízí efektivní způsob předávání informací a lze využívat videí, různých souborů a materiálů, podcastů. Druhý benefit je dostupnost, a to z hlediska času i místa. Řadu kurzů je možné navštěvovat z libovolného místa, které si studenti vyberou, nutnost je pouze připojení k internetu. Online prostor umožňuje nejen školám, ale i dalším institucím a organizacím oslovit širší síť uživatelů a nemusí být omezeni geografickými hranicemi. Kromě toho lze výuku nahrávat, archivovat či sdílet. Dalším benefitem je cenová dostupnost. Online výuka snižuje finanční náklady například na dopravu účastníků, jejich stravování nebo tisk studijních materiálů. Pozitivní vliv tedy může být posléze i na životní prostředí. Poslední výhodou může být zlepšení docházky studentů na pravidelné online kurzy, na kterých nemusí být přítomni a v neposlední řadě v online světě je možné realizovat více stylů učení a výuku si přizpůsobovat (Gautam, 2020).

Mezi nevýhody můžeme zařadit technologické problémy, problémy se soustředěním, kdy studenti na internetu vyhledávají jiné věci a věnují se jiné činnosti, studenti mohou mít pocit izolace, online vzdělávání klade požadavky na digitální zdatnosti učitele nebo lektora a v neposlední řadě i zdravotní riziko z hlediska trávení času u obrazovky (Gautam, 2020).

Kromě online kurzů a školení pro rodiče v rámci neformálního vzdělávání existují i možnosti prezenčních kurzů, školení, seminářů, tréninků nebo workshopů. Pro modelový příklad, jak může setkání rodičů vypadat, uvádím poradnu Spolu, která pořádá pro rodiče tréninky a workshopy. Účastníkům je podáno srozumitelným jazykem téma setkání, mají prostor pro řešení svých konkrétních životních situací, je zde možnost se lektorů dotazovat a následně je prostor pro diskusi účastníků a sdílení svých zkušeností (Poradna Spolu, 2019).

Na základě výše zmíněných textů je třeba podotknout, že ačkoliv online vzdělávání má řadu benefitů, co se týče možností, tak osobní setkání na workshopech může podpořit navázání

osobních vztahů mezi účastníky, může pomoci překonat stud v řešení problematických situací a nabízí oproti online prostoru i lepší možnost trénování konkrétních situací.

V oblasti Vsetínska, na které se v této práci zaměřujeme, nabízí neformální vzdělávání pro rodiče, v rámci podpory jejich kompetencí například Rodinné a mateřské centrum Vsetín. Ti v rámci své nabídky služeb zprostředkovávají rodičům vzdělávání na témata rodičovství, partnerství a výchova. Díky těmto tématům posilují rodičovské kompetence v péči o dítě, vedení dítěte k samostatnosti, v období zahájení docházky dítěte do školy, bezpečného pohybu na internetu, sladování rodiny a práce nebo zprostředkovávají setkání s dalšími odborníky, jako jsou lékaři nebo právníci (Rodinné a mateřské centrum Vsetín, 2024).

Další školení či kurzy na Vsetíně nabízí Církev bratrská Vsetín – Maják a Církev bratrská Vsetín – Jasenka. Ti společně v minulosti vytvořili kurzy pro rodiče ohledně manželství a výchovy dětí. V rámci výchovných témat se věnovali například nastavování hranic, komunikaci, naplňování potřeb dětí, podpoře emocionálního vývoje nebo jak učit teenagery se v životě rozhodovat (Maják Vsetín, 2024).

Do vzdělávání pro rodiče lze zahrnout i předporodní kurzy, které připravují nastávající rodiče na příchod potomka a učí rodiče, jak se o novorozence postarat. Tyto kurzy na Vsetíně nabízí například Vsetínská nemocnice nebo další soukromé subjekty.

Další školení nebo kurzy pro rodiče se v oblasti Vsetína nepodařilo dohledat. Nicméně lze vidět, že neformální vzdělávání je často zastupováno organizacemi a spolky, které se věnují poradenství a práci s rodinou, nebo církevními institucemi, které také mají rodiny ve středu svého zájmu.

3.4 Další možnosti vzdělávání rodičů

Již jsme si definovali neformální vzdělávání, a nyní se zaměříme na informální učení, kterého rodiče rovněž k rozvoji svých rodičovských kompetencí bohatě využívají.

V této podkapitole se budeme věnovat informálnímu učení, jinak taky samostudiu, kterými rodiče mohou své kompetence rozšiřovat.

S informálním učení se jedinci setkávají prakticky v průběhu celého života. Jedná se o způsob celoživotního učení, kdy si jedinec osvojuje hodnoty, postoje, znalosti či

dovednosti, které čerpá ze svého okolí, z domova, ze sousedství nebo knihovny či médií (Průcha a Veteška, 2014).

3.4.1 Psychologické poradenství

Psychologické poradenství je jedním z nástrojů, kde mohou rodiče hledat oporu při rozvoji svých rodičovských kompetencí. Oblasti, které jsou pro psychologické poradenství určeny, jsou následující: poradenská pomoc v manželství a rodině, rozvodové a porozvodové poradenství, podpora osob, které jsou osamělé, pomoc v náročných životních situacích, pomoc rodinám při problémech s nezaměstnaností, pomoc rodině, kde je buď dítě, nebo nějaký jiný člen s handicapem a v neposlední řadě mají poradny za cíl osvětovou, výchovnou, vzdělávací a publikační činnost (Novák, 2006).

Psychologické rodinné poradenství nabízí pomoc členům rodiny při potížích ve vztazích, při řešení osobních či rodinných problémů, při generačních sporech nebo v záležitostech ohledně rozchodu či rozvodu a v dalších potížích. Druhou variantou může být i psychoterapie, která trvá déle, jde více do osobní hloubky a vyžaduje hlubší změnu na straně klienta a musí ji vést psychoterapeut s akreditovaným psychoterapeutickým výcvikem (Presslerová, 2016).

Rodiče mají tedy možnost se obrátit na odborníky, individuálně či s partnerem, popřípadě docházet i s dětmi a hledat možnosti řešení a změny v situacích, se kterými si nedokážou sami poradit.

3.4.2 Literatura

Typickým příkladem informálního učení je četba knih. Na téma rodičovství existuje nepřehledné množství literatury. První knihy k rodičům začínají proudit již během těhotenství, kdy přichází nejrůznější doporučení na literaturu, která říká, jak se má žena chovat během těhotenství nebo jak se stravovat. Čím je dítě větší, tím přichází i více otázek, jak jej vychovávat a vést. Co se týče literatury, existuje několik skupin rodičů. Jedna, která literaturu nevyužívá a skoro ani neví, že literatura pro rodiče existuje, druhá skupina, která se aktivně zajímá a snaží se rozvíjet své rodičovské kompetence. Další skupina je extrémní, která dá především na literaturu a upouští od své intuice. Cílem studia knih a literatury by nemělo být stát se superrodičem, ale být „dost dobrý rodič“ který hledá informace, které

souzní s jeho přesvědčením, rodič, který dělá chyby a snaží se z nich poučit (Teichmanová, 2014).

3.4.3 Sociální sítě a diskusní fóra

Na sociální sítě se můžeme na jednu stranu dívat jako na riziko, které vede ke srovnávání rodičů a jejich dětí mezi sebou, na druhou stranu ale může nabízet možnosti, jak mohou rodiče zlepšit své rodičovské schopnosti a dovednosti. Jedná se například o podpůrné skupiny a komunity, které se zaměřují na specifická témata, která mohou rodičům pomoci s výchovou. Sdílení podobných starostí a řešení problémů se skupinou, která si prochází tím samým, nebo si tím již prošla (Závadská, 2023).

Rizikem těchto podpůrných skupin a diskusních fór je, že ne vždy jsou doopravdy podpůrné. V mnohých informacích si mohou protiředit a zároveň mohou vyvolat v rodiči pocit, že není dobrým rodičem (Wurmová, 2021).

Diskusní fóra na internetu se mohou pohybovat od velmi zaměřených (například fórum pro rodiče s dítětem, které má diabetes) až po velmi obecná diskusní fóra. Jedním z rizik využívání diskusních fór je šíření dezinformací kvůli nedostatku relevantních informací (Farrel, 2018).

3.4.4 Rodina a přátelé jako podpůrná síť

Dalším zdrojem pro rodiče v rámci podpory jejich rodičovských kompetencí může být jejich okolí, rodina, přátelé.

Konkrétně prarodiče jsou často vnímáni jako tlumiči stresu, hlídači, kořeny, rozhodčí nebo podporovatelé rodiny. Výzkumy ukazují, že děti, které mají dobrý vztah s prarodiči, tak mají s těchto vztahů emocionální i duševní prospěch. Prarodiče mají vůči dětem v rodině kamarádský vztah, hrají si s nimi, učí je hodnoty, etiku nebo rodinné tradice. Je vhodné, aby rodiče podporovali tyto vztahy, jelikož na základě výše zmíněného textu mohou sami z nich mít řadu benefitů v podobě rad, sdílení zkušeností nebo podporu a ulehčení od práce (Duncan, 2018).

Vhodné rady prarodičů mohou v nouzi rodičům pomoci, ale špatně podané rady mohou ublížit, obzvlášť pokud jsou vyřčeny z direktivních pozic, že prarodiče mají tu jedinou

pravdu a zkušenost. Rizikem také je, že zejména začínající rodiče nemají dostatek protiargumentů a vlastních zkušeností ke své obraně (Poliaková, 2019).

3.4.5 Riziko přehnaného rozvíjení rodičovských kompetencí

V této práci již několikrát zaznělo, proč je důležité rozšiřovat rodičovské kompetence, jaké benefity z toho pramení a jakým způsobem lze rodičovské kompetence rozšiřovat. Nicméně existují i stinné stránky, které je vhodné pro doplnění celého kontextu zmínit.

Nová studie z roku 2023 ukazuje, že rodiče jsou zahlceni informacemi a začínají se cítit více zmatení než informovaní. Informační přehlcení nastává v momentě, když je informací příliš mnoho, když si informace protirečí, nebo když jsou informace až příliš složité a rodiče je nechápou. Výzkum dále ukázal, že rodiče, kteří mají nižší sebevědomí, vykazovali, že více vyhledávají informace o rodičovství online. Nicméně větší míra vyhledávání informací ohledně rodičovství nevedla k tomu, že by se zvýšilo sebevědomí rodiče. Rodiče, kteří získávali informace z nespolehlivých zdrojů, tak zkoušeli neúčinné rodičovské strategie, které mohly selhat, a tím mohly poškodit jejich důvěru ve vlastní rodičovské schopnosti. Zde je nabídka uzavřeného kruhu, který nabádá rodiče k opětovnému hledání informací, zkoušení nekvalitních strategií, pocit neúspěchu a následně opětovnému vyhledávání na internetu. Mnoho webových stránek, které nejsou zaštitěny funkční organizací, také mohou rodiče stresovat a klást na ně vysoké nároky, navádět je být „dokonalými“ rodiči (Glatz & Lippold, 2023).

3.4.6 Jak z tohoto kruhu ven

Rodiče by se měli zaměřovat na spolehlivé zdroje, ověřit si jména psychologů či lékařů a podívat na odkazy a studie, které doporučují. Dále se doporučuje rodičům omezit počet zdrojů, které užívají, popřípadě hledat informace v odborné literatuře. Rodiče by si dále měli vymezit čas na vyhledávání informací, jelikož čas, který lze strávit na fórech, sociálních sítích i webových stránkách se může týkat i desítek hodin, jelikož odkazů a článků je nespočet. Rodiče by dále měli mít na paměti, že to oni jsou experty na své dítě a musí vyhodnotit, která informace vzhledem k jeho osobnosti, povaze, či výchově by mohla být relevantní a která nikoliv (Goodwin, 2023).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

V této práci navazujeme především na článek K. Šed'ové (2007) s názvem Chtějí se rodiče učit? Rodinné a rodičovské vzdělávání očima potenciálních účastníků. Tato práce byla vedena kvalitativním přístupem a zaměřovala se na celou Českou republiku. Cíl, který si kladla, byla odpověď na otázku, zda rodiče mají potřebu se v rámci své rodičovské role vzdělávat.

Druhá práce, která byla pro nás inspirací, pochází od Renaty Laníkové (2007) a jedná se o bakalářskou práci. Práce nesla název Nabídka rodičovského vzdělávání v rámci neformálního vzdělávání dospělých a její analýza. V této práci byl zvolen kvantitativní přístup a zkoumal aktuální možnosti vzdělávání pro rodiče a jaké organizace toto vzdělávání poskytují.

V praktické části naší bakalářské práce jsme realizovali kvantitativní výzkum, který si klade za hlavní cíl popsat, jaký mají pohled rodiče na své rodičovské kompetence a jaké jsou požadavky a motivace rodičů na neformální vzdělávání či podporu v oblasti rozvoje rodičovských kompetencí.

Výzkumný problém jsou tedy požadavky rodičů, kteří mají ve své péči dítě na prvním stupni, na neformální vzdělávání v rámci rozvoje rodičovských kompetencí. Na rozdíl od práce K. Šed'ové jsme ale zvolili kvantitativní přístup a zahrnuli do výzkumu nejen oblast motivace, ale i oblast mapování aktuálního stavu neformálního vzdělávání pro rodiče, které jsme vspecifikovali pro oblast Vsetínska.

5 DESIGN VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V této praktické části bakalářské práce jsme se opírali především o publikaci M. Chrásky (2016), *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*.

5.1 Výzkumné otázky

Po teoretické rešerši a nastudování odborné literatury jsme zvolili následující výzkumné otázky:

- Jak rodiče vnímají své rodičovské kompetence?
- Jaký postoj mají rodiče vůči neformálnímu vzdělávání v rámci posilování rodičovských kompetencí?
- Jaké jsou zkušenosti a možnosti rodičů ze Vsetína a okolí se neformálně vzdělávat v rámci rodičovských kompetencí?
- Jakou mají rodiče motivaci se v rámci rozšiřování kompetencí vzdělávat?
- Jaký přínos neformálního vzdělávání rodiče očekávají?
- Jaké mají rodiče požadavky na neformální vzdělávání?

5.2 Výzkumné cíle

V souladu s výzkumnými otázkami jsme zvolili odpovídající výzkumné cíle:

- Popsat, jak rodiče vnímají své rodičovské kompetence
- Zjistit postoj rodičů vůči neformálnímu vzdělávání v rámci posilování rodičovských kompetencí
- Popsat zkušenosti a možnosti rodičů ze Vsetína a okolí se neformálně vzdělávat v rámci posilování jejich rodičovských kompetencí
- Popsat motivaci rodičů neformálně se vzdělávat v oblasti rozvoje rodičovských kompetencí

- Zjistit očekávaný přínos rodičů od neformálního vzdělávání v rámci rozvoje jejich rodičovských kompetencí
- Popsat požadavky rodičů na neformální vzdělávání v oblasti rozvoje rodičovských kompetencí

5.3 Výzkumný soubor a sběr dat

Jako výzkumný soubor jsem zvolila rodiče, kteří jsou pracující a mají dítě na prvním stupni základní školy a pochází z oblasti Vsetínska.

Oblast Vsetínska jsme vybrali z důvodu, že se jedná o menší geografický úsek ve Zlínském kraji a svou polohou sousedí se Slovenskými hranicemi. Jedná se tedy o poměrně malou, odlehlou oblast v České republice. Vsetínsko je také všeobecně známé jako jedna z chudších oblastí v naší zemi, což se může projevat například na financování institucí, které mají za cíl poskytovat služby lidem. Z literárních rešerší také vyplynulo, že obdobné šetření v této oblasti nebylo v minulosti provedeno.

K výběru výzkumného souboru jsme využili tzv. dostupný výběr. Oslovili jsme respondenty, kteří byli pro nás dosažitelní a k dispozici. Tuto strategii jsme zvolili z důvodu specifčnosti našeho tématu (Gavora, 2000).

Sběr dat proběhl za pomoci online dotazníku skrze aplikaci Google Forms. Tento dotazník jsem následně rozšířila v příloze e-mailu, oslovila školy a zájmové kroužky v oblasti Vsetínska, zda by mohli dotazník sdílet s rodiči, kteří mají v organizaci nebo instituci dítě. Dále jsem opakovaně oslovila facebookové skupiny, které se zabývají rodičovstvím. Sběr dat probíhal v období v období.

V rámci dotazníkového šetření odevzdalo online dotazník 100 respondentů. Zastoupením se jednalo o 62 % žen a 38 % mužů.

Co se týká vzdělání respondentů, 50 % z nich je vysokoškolsky vzdělaných, 27 % má střední školu ukončenou maturitní zkouškou, 17 % má střední školu bez maturitní zkoušky, 4 % respondentů mají základní vzdělání a 2 % vyšší odborné.

Respondenti ve výzkumu mají dohromady 111 dětí, které navštěvují první stupeň základní školy.

5.4 Analýza získaných dat

Dotazník lze rozdělit na dvě části. První se týká postoje rodičů a jejich pohledu na rodičovské kompetence. Druhá část se již týká přímo neformálního vzdělávání.

5.4.1 Rodičovské kompetence

První část dotazníku se zabývá otázkou rodičovských kompetencí a tím, jak je rodiče u sebe vnímají.

5.4.1.1 Postoj rodičů

V této části dotazníku měli rodiče označit míru souhlasu s daným tvrzením. K analýze postoje rodičů jsem využila pojmů z Likertovy škály pro časové údaje.

Tabulka 1 Postoje rodičů k jednotlivým tvrzením

	Vždy	Často	Příležitostně	Málokdy	Nikdy
<i>S problémy ve výchově se setkávám</i>	0 %	41 %	38 %	21 %	0 %
<i>Se svým dítětem mám konflikty (neshody)</i>	2 %	19 %	41 %	35 %	3 %
<i>Tyto konflikty (neshody) dokážu efektivně řešit ke spokojenosti nás obou</i>	9 %	56 %	23 %	10 %	2 %
<i>Rodičovství je pro mě přirozenou/intuitivní dovedností</i>	27 %	40 %	20 %	11 %	2 %
<i>Dostávám pozitivní zpětnou vazbu na chování mých dětí od osob, které o ně pečují (učitelé, vychovatelé, vedoucí kroužků...)</i>	17 %	58 %	17 %	7 %	1 %
<i>Dostávám negativní zpětnou vazbu na chování mých dětí od osob, které o ně pečují (učitelé, vychovatelé, vedoucí kroužků...)</i>	2 %	11 %	11 %	49 %	27 %
<i>Trápí mě pocity viny ve výchově dítěte, protože dělám mnoho chyb</i>	7 %	28 %	31 %	28 %	6 %
<i>Svému dítěti umím dobře poradit, když ho něco trápí</i>	12 %	56 %	25 %	7 %	0 %
<i>Přemýšlím, že bych měl/a pracovat na zlepšení svých rodičovských kompetencí</i>	10 %	36 %	39 %	13 %	2 %
<i>Ve své rodičovské roli se cítím jistá/y</i>	12 %	40 %	29 %	18 %	1 %

Tvrzení č. 1: S problémy ve výchově se setkávám

Respondenti nejčastěji označili odpověď, že se s problémy ve výchově setkávají často (41 %). Druhá nejčastější odpověď byla příležitostně (38 %) a třetí že málokdy (21 %). Krajní možnosti, že problémy ve výchově jsou pravidelné (odpověď vždy) nebo nejsou nikdy, neoznačil žádný respondent.

Na této odpovědi tedy můžeme vidět, že všichni respondenti mají zkušenost s problémy ve výchově.

Tvrzení č. 2: Se svým dítětem mám konflikty (neshody)

Rodiče v dotazníku hodnotili, jak často mají se svým dítětem konflikty nebo neshody. Nejčastější odpověď byla označena příležitostně (zazněla v 41 %). Jako druhá následovala odpověď málokdy (v 35 %) a jako třetí následovala odpověď často (19 % respondentů). Odpověď nikdy označily 3 % respondentů a odpověď vždy, tedy pravidelně, 2 % respondentů.

Zde se již odpovědi trochu rozchází. Jde vidět, že 3 % respondentů buďto nemá se svými dětmi konflikty, nebo situace, ve kterých se ocitají, jako konfliktní nevyhodnocují.

Tvrzení č. 3: Tyto konflikty (neshody) dokážu efektivně řešit ke spokojenosti nás obou

Pokud se podíváme na relativní četnosti, můžeme pozorovat, že 56 % respondentů uvedlo, že dokáží konflikty se svým dítětem řešit často k jejich vzájemné spokojenosti. Příležitostně dokáže tyto konflikty řešit k vzájemné spokojenosti 23 % respondentů, málokdy 10 % respondentů, vždy 9 % a nikdy 2 %.

Tvrzení č. 4: Rodičovství je pro mě přirozenou/intuitivní dovedností

Nejvíce respondentů odpovědělo, že rodičovství je pro ně často intuitivní dovedností (40 %). Druhá nejčastější odpověď byla, že rodičovství je vždy intuitivní dovedností (27 %). Příležitostně označilo 20 % respondentů. Odpověď málokdy označilo 11 % respondentů a odpověď nikdy 2 % respondentů.

Tvrzení č. 5: Dostávám pozitivní zpětnou vazbu na chování mých dětí od osob, které o ně pečují (učitelé, vychovatelé, vedoucí kroužků...)

Položka dotazníku, která zjišťovala, jak často dostávají rodiče zpětnou vazbu na chování dětí od pečujících osob, ukázala, že odpověď často byla nejvíce frekventovanou (58 %). Dále 17 % respondentů uvedlo, že buď dostávají pozitivní zpětnou vazbu vždy, a shodně 17 % respondentů uvedlo, že příležitostně (tedy ne pravidelně). Odpověď málokdy označilo 7 % respondentů a odpověď nikdy 1 % respondentů.

Tvrzení č. 6: Dostávám negativní zpětnou vazbu na chování mých dětí od osob, které o ně pečují (učitelé, vychovatelé, vedoucí kroužků...)

K tvrzení, které se věnovalo negativní zpětné vazbě (tedy opačnému fenoménu) se 49 % respondentů vyjádřilo, že ji dostávají málokdy. Odpověď nikdy označilo 27 % respondentů, a 11 % označilo odpověď často a příležitostně. Odpověď vždy (tedy pravidelně) označila 2 % respondentů.

Tvrzení č. 7: Trápí mě pocity viny ve výchově dítěte, protože dělám mnoho chyb

Střední volbu, odpověď příležitostně, na výše zmíněnou otázku označilo jako odpověď 31 % respondentů. Odpověď často a málokdy označilo shodně 28 % respondentů, odpověď vždy (pravidelně) vybralo 7 % respondentů a odpověď nikdy 6 % respondentů.

Tvrzení č. 8: Svému dítěti umím dobře poradit, když ho něco trápí

Nejčastější odpověď respondentů u tvrzení, zda umí svému dítěti poradit, když jej něco trápí, byla často (56 %), následovala odpověď příležitostně s četností 25 %, jako třetí odpověď vždy (12 %). Odpověď málokdy (7 %) a poslední časový údaj nikdy, neoznačil žádný respondent.

Tvrzení č. 9: Přemýšlím, že bych měl/a pracovat na zlepšení svých rodičovských kompetencí

Nejvíce rodičů (39 %) zvolilo střední odpověď, že příležitostně přemýšlí nad tím, že by měli pracovat na zlepšení svých rodičovských kompetencí. Dále 36 % respondentů uvedlo, že nad tímto tématem přemýšlí často. Málokdy nad tématem práce na zlepšování rodičovských kompetencí přemýšlí 13 %, vždy (pravidelně) 10 % a nikdy 2 %.

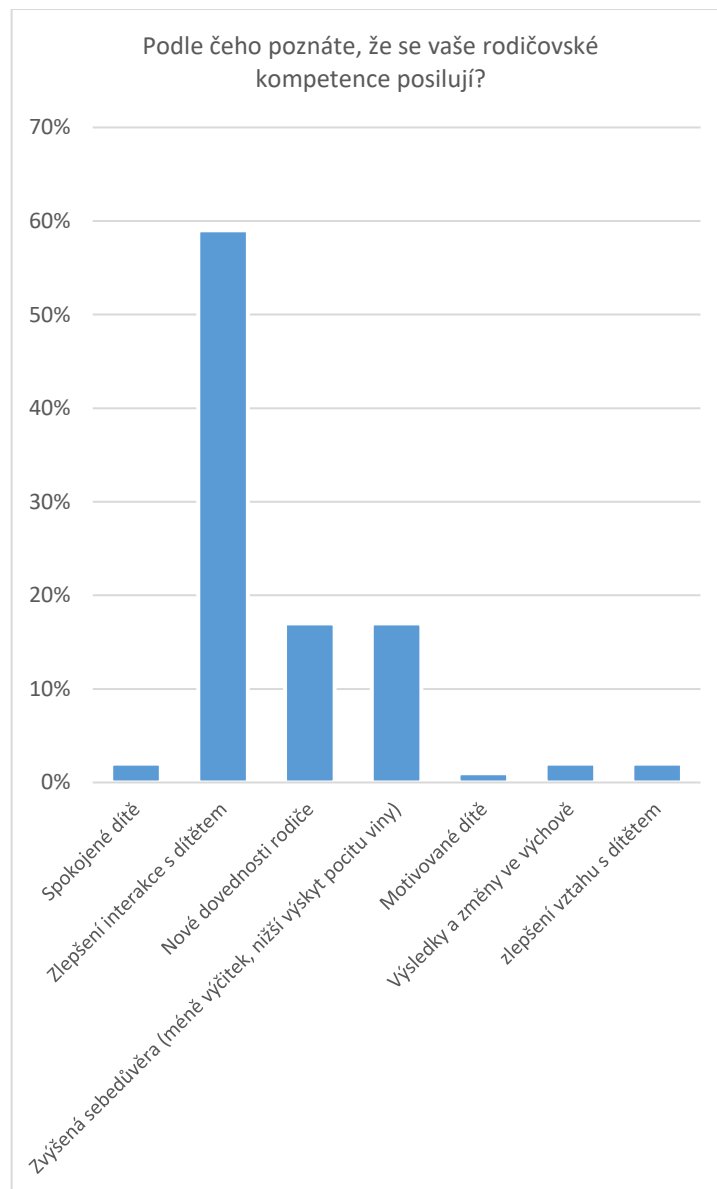
Tvrzení č. 10: Ve své rodičovské roli se cítím jistá/ý

Na poslední otázku v části dotazníku, který hodnotí postoj rodičů a jejich prožívání, uvedlo 40 % respondentů, že se v rodičovské roli cítí být jisti. Celkem 29 % respondentů má tento pocit příležitostně (tedy střední hodnota), málokdy jej zažívá 18 % respondentů, 12 % jej má vždy (pravidelně) a 1 % respondentů tento pocit nezažívá nikdy.

5.4.1.2 Rodiče a jejich pohled na rodičovské kompetence

Na část, kdy rodiče označovali na škále své postoje, následovalo několik doplňujících otázek k tématu rodičovských kompetencí.

Otázka č. 1: Podle čeho poznáte, že se vaše rodičovské kompetence posilují?

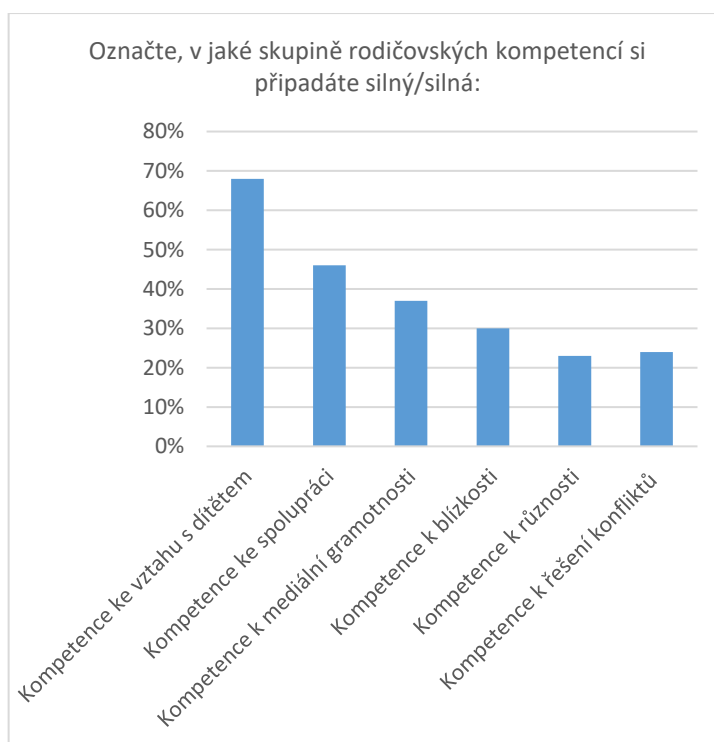
Graf 2 Zlepšení rodičovských kompetencí

V této otázce rodiče buď mohli vybrat odpověď z nabídky, popřípadě doplnit odpověď svoji. Respondenti nejčastěji označili odpověď, která říká, že posilování svých rodičovských kompetencí nejlépe vidí na zlepšení interakcí se svým dítětem (59 % respondentů označilo

tuto odpověď). Druhá nejčastější odpověď je zvýšená sebedůvěra a nové dovednosti rodiče, které shodně označili respondenti v 17 %. A na závěr 2 % respondentů označily nebo doplnily odpovědi spokojené dítě, výsledky a změny ve výchově, zlepšení vztahu s dítětem. Jeden respondent označil odpověď, která se týkala motivace dítěte.

Otázka č. 2: V jakých rodičovských kompetencích si připadáte silný/silná?

Tato otázka zjišťovala, jaké rodičovské kompetence shledávají za své silné. U otázky bylo krátce popsáno, co daná kompetence obsahuje, a respondenti mohli označit libovolný počet kompetencí, které považují za silné. Kompetence jsou blíže rozepsané v teoretické části této bakalářské práce.

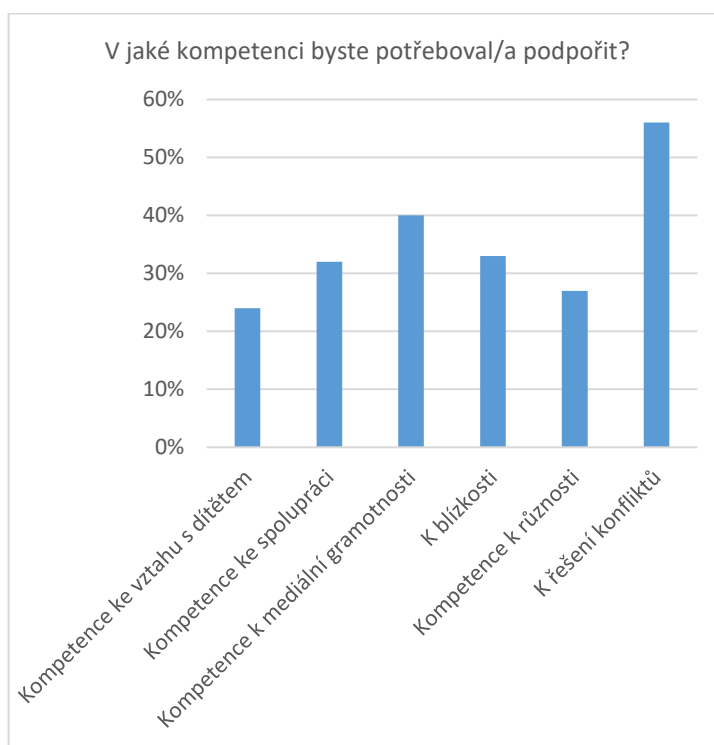

Graf 3 Silné rodičovské kompetence

Kompetence, ve které si rodiče připadají nejsilnější, je kompetence ke vztahu s dítětem. Tuto odpověď označilo 68 % respondentů. Kompetenci ke spolupráci označilo jako silnou 46 % respondentů a kompetenci k mediální gramotnosti 37 % respondentů. Kompetenci k blízkosti označilo jako silnou 30 % respondentů, 23 % respondentů označilo kompetenci k různosti a kompetenci k řešení konfliktů označilo 24 % respondentů.

Otázka č. 3: V jaké kompetenci byste potřeboval/a podpořit?

Otázka, která souvisí s tou předcházející, se rodičů doptávala na to, jaké rodičovské kompetence by potřebovali podpořit, které vnímají jako slabé. Na první pohled můžeme vidět, že se některé oblasti doplňují.

Graf 4 Rodičovské kompetence vhodné k podpoře

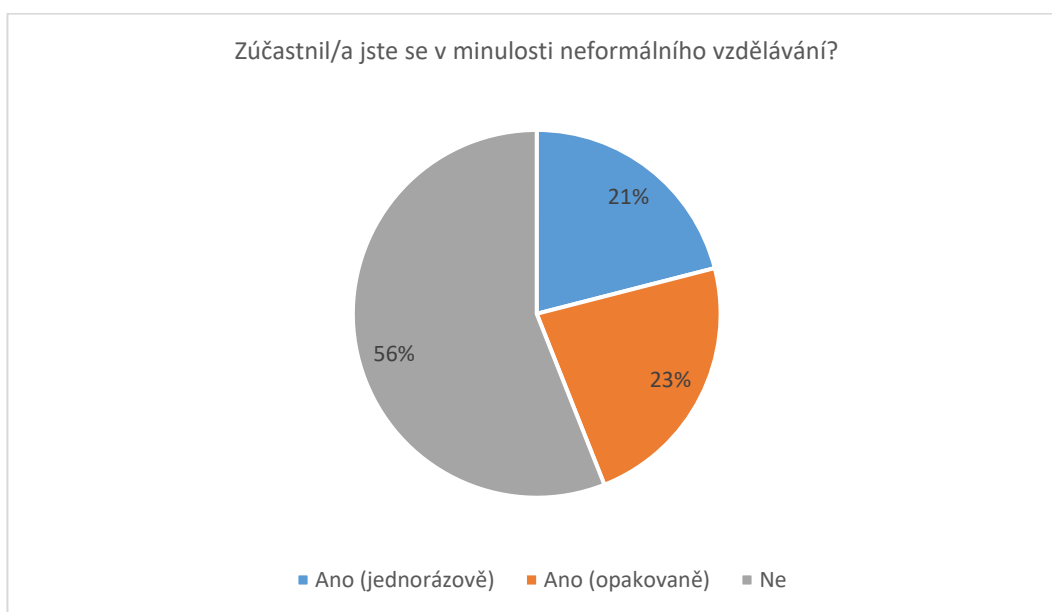
Respondenti nejčastěji uvedli, že oblast, ve které by ocenili podporu, je kompetence k řešení konfliktů. Tu označilo 56 % respondentů. Druhá nejpočetnější oblast je kompetence k mediální gramotnosti, kterou si vybralo 40 % respondentů. Celkem 32 % respondentů označilo odpověď kompetence k blízkosti a 32 % kompetenci ke spolupráci. Kompetenci k různosti označilo 27 % a kompetenci ke vztahu s dítětem 24 %.

5.4.2 Neformální vzdělávání rodičů

Nyní se budeme věnovat druhé části dotazníku, který je již přímo zaměřen na oblast neformálního vzdělávání v oblasti Vsetínska.

Otázka č. 4: Zúčastnil/a jste se v minulosti neformálního vzdělávání ohledně výchovy dětí formou setkání (workshop, seminář, přednáška...)?

Jako první nás v druhé části dotazníku zajímalo, zda rodiče již mají zkušenost s účastí na neformálním vzdělávání.

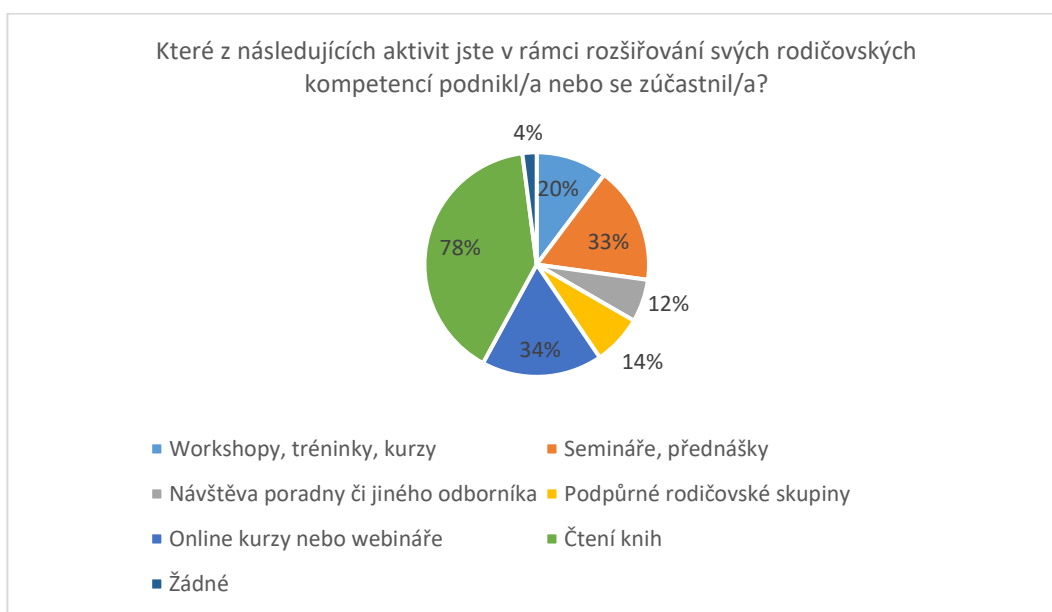

Graf 5 Účast na neformálním vzdělávání v minulosti

V této otázce 21 % respondent uvedlo, že již má zkušenost s neformálním vzděláváním, které proběhlo formou setkání. Tato zkušenost je jednorázová. Proti tomu 23 % respondentů se již účastnilo opakovaného vzdělávání, tedy navštívilo více setkání. Nejvíce, 56 % respondentů, uvedlo, že se zatím žádného neformálního vzdělávání nezúčastnili.

Otázka č. 5: Které z následujících aktivit jste v rámci rozšiřování svých rodičovských kompetencí podnikl/a nebo se zúčastnil/a?

Tato otázka sloužila v dotazníku k tomu, abychom zjistili, jaké aktivity ať už neformálního vzdělávání či informálního učení respondenti absolvovali.

Graf 6 Zkušenost s konkrétním typem vzdělávání

Graf ukazuje, že nejčastější činnost, prostřednictvím které se respondenti vzdělávají, je čtení literatury, 78 %. Následují online kurzy a webináře (34 %). Semináře a přednášky navštívilo 33 % respondentů a workshopy, kurzy nebo tréninky, které vyžadují po účastnících větší aktivitu, navštívilo 20 % respondentů. Podpůrné rodičovské skupiny, jako zdroj vzdělávání, využilo 14 % respondentů a návštěvu odborníka 12 % respondentů, 4 % respondentů uvedla, že se těchto aktivit v minulosti neúčastnili.

Je zajímavé, že převládají aktivity, které respondenti mohou tzv. dělat z domu. Tedy studium literatury nebo vzdělávací aktivity skrze online prostředí.

Otázka č. 6: Které z následujících aktivit byste zvažoval/a, jako vhodnou možnost pro vaše vzdělávání v rámci rodičovských kompetencí?

Otázka, která navazovala na předcházející, zkoumala, jaké možnosti neformálního vzdělávání (případně informálního učení) by respondentům vyhovovaly.

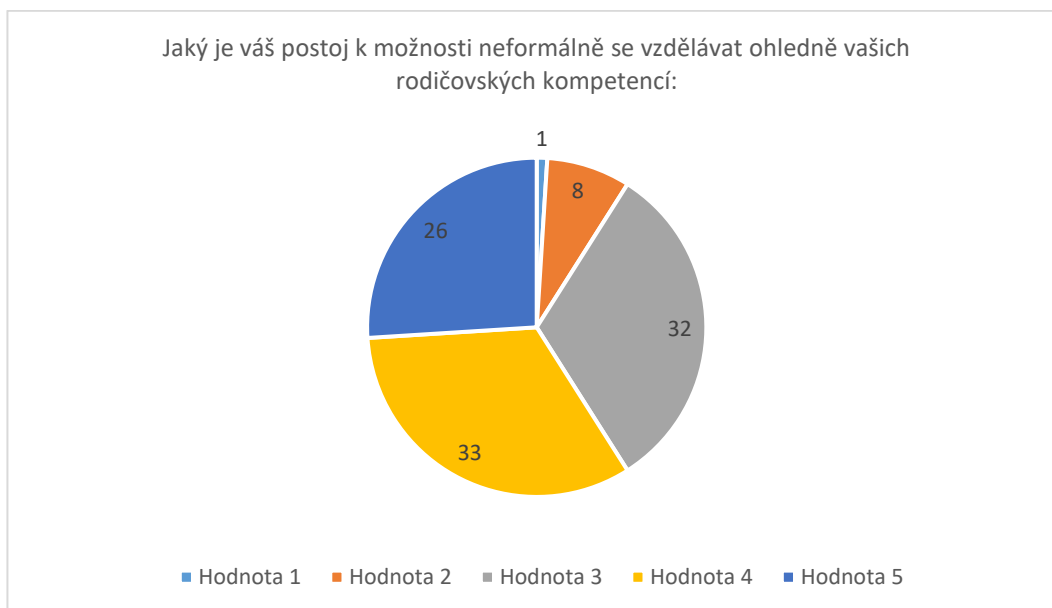

Graf 7 Preferovaný typ vzdělávání

Možnost, ke které se přiklání nejvíce respondentů (64 %) jsou semináře a přednášky. Za nimi následují workshopy, tréninky a kurzy (57 %). Zde je zajímavý rozdíl v porovnání s předchozí otázkou, tedy rozdíl mezi realitou (tedy co respondenti doopravdy pro rozvoj svých kompetencí dělají) a v tom, co by respondenti zvažovali do budoucnosti. V otázce č. 5 se jednalo o aktivity, které byly v domácím prostředí, ale v rámci možností do budoucna by zvažovali osobní kontakt nebo účast na vzdělávání. Online kurzy a webináře zvolilo 55 % respondentů, 38 % zvolilo čtení knih, 34 % návštěvu dalšího odborníka a 27 % podpůrné rodičovské skupiny.

Otázka č. 7: Jaký je váš postoj k možnosti neformálně se vzdělávat ohledně vašich rodičovských kompetencí?

V této otázce nás především zaujalo, jak respondenti hodnotí na číselné škále svůj postoj k možnosti neformálně se vzdělávat v oblasti rodičovských kompetencí. Škála začínala na hodnotě 1 (negativní postoj) k číslu 5 (velmi pozitivní postoj).

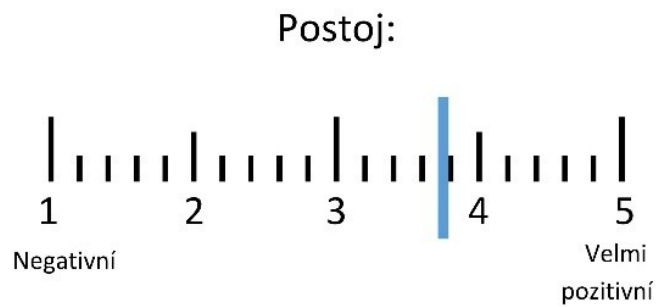

Graf 8 Postoj vůči neformálnímu vzdělávání

Respondenti nejčastěji uváděli hodnotu číslo 4 (33 %) respondentů, následovala hodnota číslo 3 (32 % respondentů), hodnotu číslo 5 (tedy velmi pozitivní postoj) zvolilo 26 % respondentů. Hodnotu číslo 2 (tedy blíže k negativnímu postoji) zvolilo 8 % respondentů a negativní postoj mělo pouze 1 % respondentů.

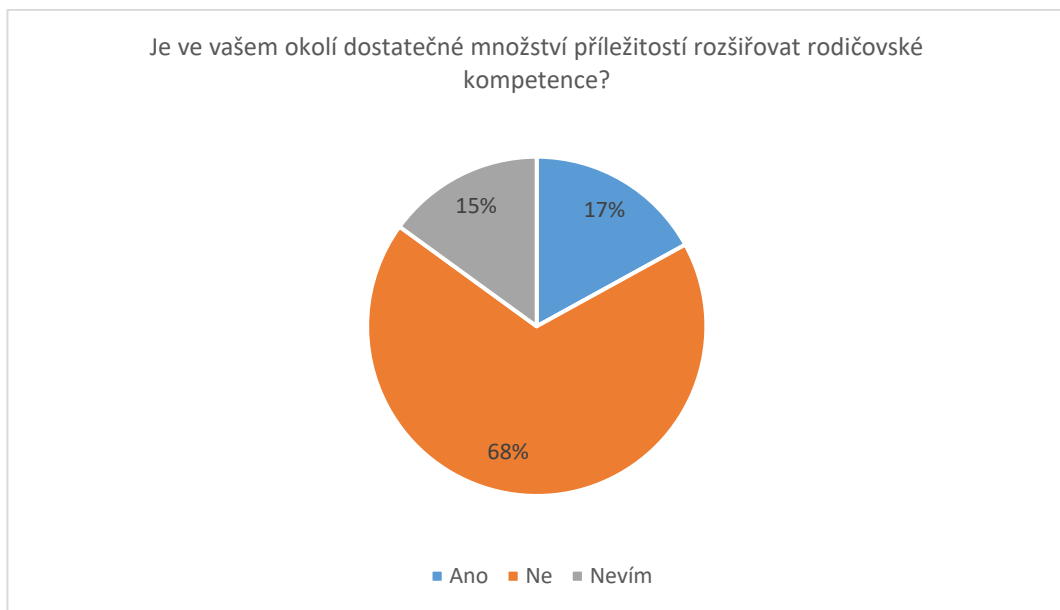
Z jednotlivých hodnot jsme vypočítali aritmetický průměr, a vyšla hodnota 3,75, který jsme pro lepší představu umístili na škálu (viz. obrázek). Lze tedy říci, že ze statistického hlediska se naši respondenti klonili k pozitivnímu postoji k možnosti vzdělávat se v rámci podpory jejich rodičovských kompetencí.

Graf 9 Škála postoje

Otázka č. 8: Je ve vašem okolí dostatečné množství příležitostí rozšiřovat rodičovské kompetence?

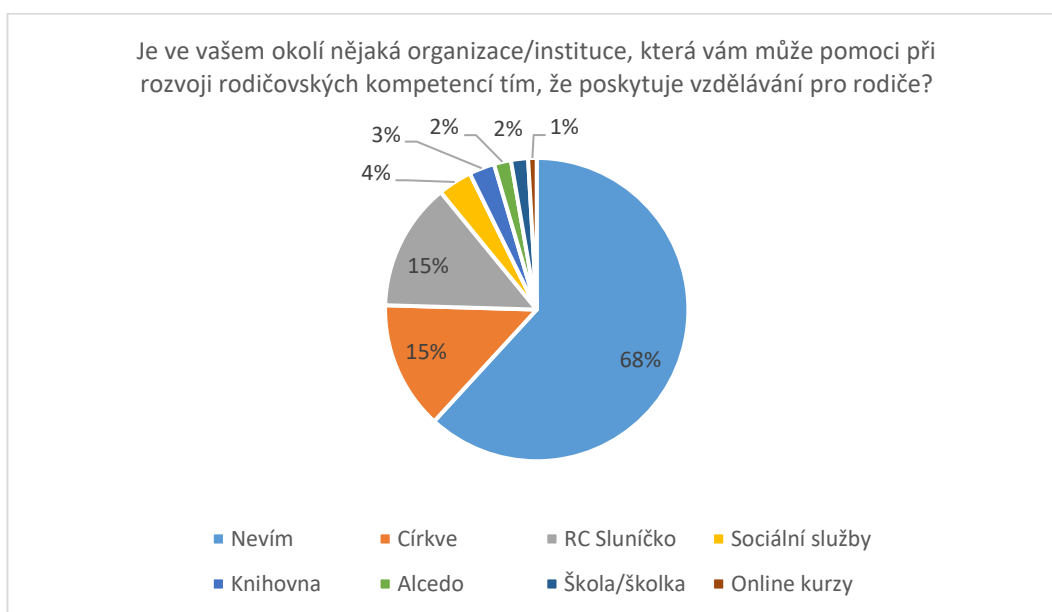

Graf 10 Možnosti vzdělávání v okolí

Na otázku, zda je na Vsetíně a v jeho okolí dostatek možností rozšiřovat rodičovské kompetence v rámci neformálního vzdělávání, odpovědělo 68 % respondentů, že ne, 17 % uvedlo, že ano a 15 % že neví.

Otázka č. 9: Je ve vašem okolí nějaká organizace/instituce, která vám může pomoci při rozvoji rodičovských kompetencí tím, že poskytuje vzdělávání pro rodiče?

V této otázce jsme rodiče požádali, aby napsali organizace, instituce či další subjekty, které nabízí neformální vzdělání. Respondenti často uváděli větší počet institucí a organizací.

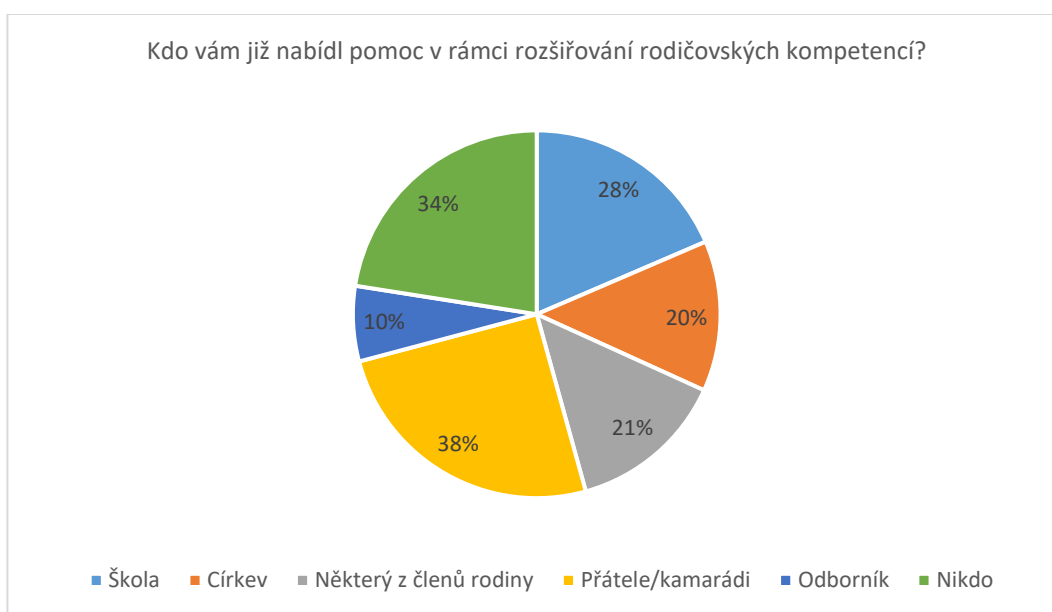
Graf 11 Místní instituce/organizace zaměřeny na neformální vzdělávání

Nejčastější odpověď respondentů byla, že žádnou instituci neznají. Jedná se o odpověď 68 % respondentů.

Celkem 15 % respondentů uvedlo, že vzdělávání ve Vsetíně a okolí v rámci rodičovských kompetencí nabízí místní církve, konkrétně katolická a Církev bratrská Vsetín Jaseňka, a Církev bratrská Maják. Také 15 % respondentů uvedlo RC Sluníčko, o kterém se zmiňujeme v teoretické části bakalářské práce. Sociální služby zmínily 4 % respondentů, konkrétně charitu, diakonii, SAS, a azylový dům. Městskou knihovnu zmínily 3 % respondentů, jakožto subjekt, který pořádá přednášky a zve hosty. Také 2 % respondentů zmiňuje Alcedo (středisko volného času) a také 2 % respondentů zmiňuje školu nebo školku. V neposlední řadě 1 % respondentů uvedlo možnost online vzdělávání.

Otázka č. 10: Kdo vám již nabídl pomoc v rámci rozšiřování rodičovských kompetencí?

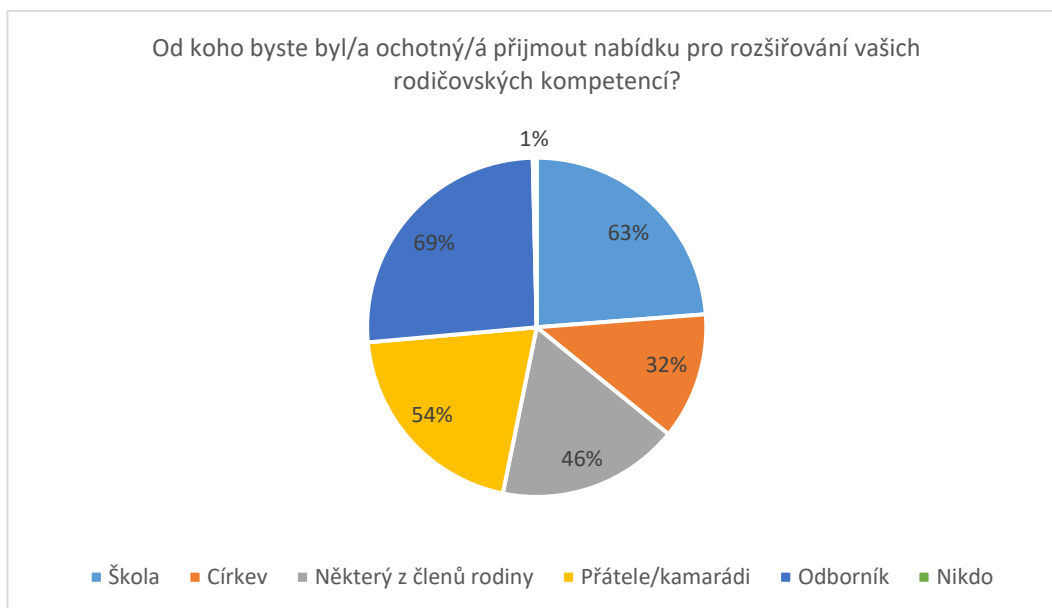
Respondentů jsme se dotázali, kdo jim již v minulosti nabídl podporu v rámci rozšiřování jejich rodičovských kompetencí. Jednalo se tedy o to, abychom zachytili, kdo rodičům předává informace ohledně výchovy dětí, péče o ně či ohledně jejich rodičovských schopností a dovedností. Respondenti měli možnost označit více zdrojů, které ve svém okolí mají.

Graf 12 Nabídnutá pomoc

Nejčastějším zdrojem podpory v rodičovských kompetencích jsou pro respondenty jejich přátelé a kamarádi (38 %). Škola je zdrojem pro 28 % respondentů, 21 % respondentů uvádí, že podporu získávají ze strany rodiny a jejich členů a 10 % uvádí další odborníky. Dále 38 % respondentů uvedlo, že žádný takový zdroj ve svém okolí nemají.

Otázka č. 11: Od koho byste byl/a ochotný/á přijmout nabídku pro rozšiřování vašich rodičovských kompetencí?

V návaznosti na předchozí otázku jsme se respondentů dotázali, od koho by byli ochotni přijmout nabídku ohledně možnosti rozšířit své rodičovské kompetence. Respondenti mohli vybrat více odpovědí/možností.

Graf 13 Preferovaná pomoc

Pomoc ze strany odborníka by bylo ochotno přijmout 69 % respondentů. Ze strany školy by možnost rozšířit rodičovské kompetence přijalo 63 % respondentů. Od přátel 54 % respondentů, ze strany rodiny 46 % respondentů. Od církve by pomoc přijalo 32 % oslovených. Pouze 1 % respondentů uvedlo, že by nabídku nepřijalo od nikoho.

Otázka č. 12: Co vás motivuje rozvíjet rodičovské kompetence?

Rodičů jsme se dotázali na to, co je jejich motivací k tomu, aby rozvíjeli své rodičovské kompetence. Respondenti měli možnost svou odpověď napsat do textového pole. Jednotlivé odpovědi jsme následně rozčlenili do kategorií, které uvádíme níže v grafu. Respondenti mohli uvést libovolný počet motivací.

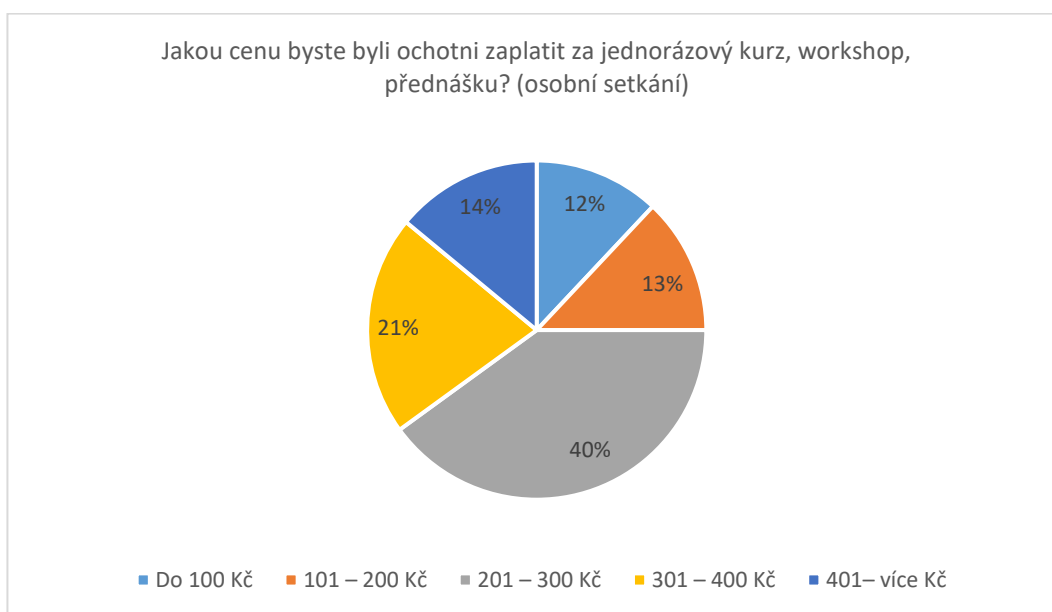

Graf 14 Motivace rodičů rozvíjet své kompetence

Celkem 26 % respondentů napsalo, že jejich motivací je zlepšení vztahu s dítětem, popřípadě jejich vztah a jeho kvalita. Dále 24 % respondentů má především motivaci k práci na sobě a k rozvoji svých kompetencí z důvodu, že chtějí vychovat dítě, které si poradí v životě a bude silné a odolné v tomto světě. Touhu být dobrým rodičem uvádí 14 % respondentů. Mít doma spokojené dítě jako motivaci uvádí 7 % respondentů, 4 % uvádí, že chce být pro dítě především dobrým vzorem. Zdravý vývoj dítěte, dostávat méně stížností na dítě a lásku k dítěti uvádí mezi svými motivy 3 % respondentů. Závěrem 2 % respondentů uvádí, že chtějí dát dítěti to nejlepší. Vnitřní nejistota rodiče, touha po funkční rodině, špatná předchozí zkušenost v rodině, touha se vzdělávat nebo starost o dítě, jsou motivace, které uvádí 1 % respondentů.

Otázka č. 13: Jakou cenu byste byli ochotni zaplatit za jednorázový kurz, workshop, přednášku? (osobní setkání)?

Z praktických otázek, které se týkají přímo setkání a organizačních záležitostí nás jako první zajímala cena, kolik by byli respondenti ochotni zaplatit za jedno setkání.

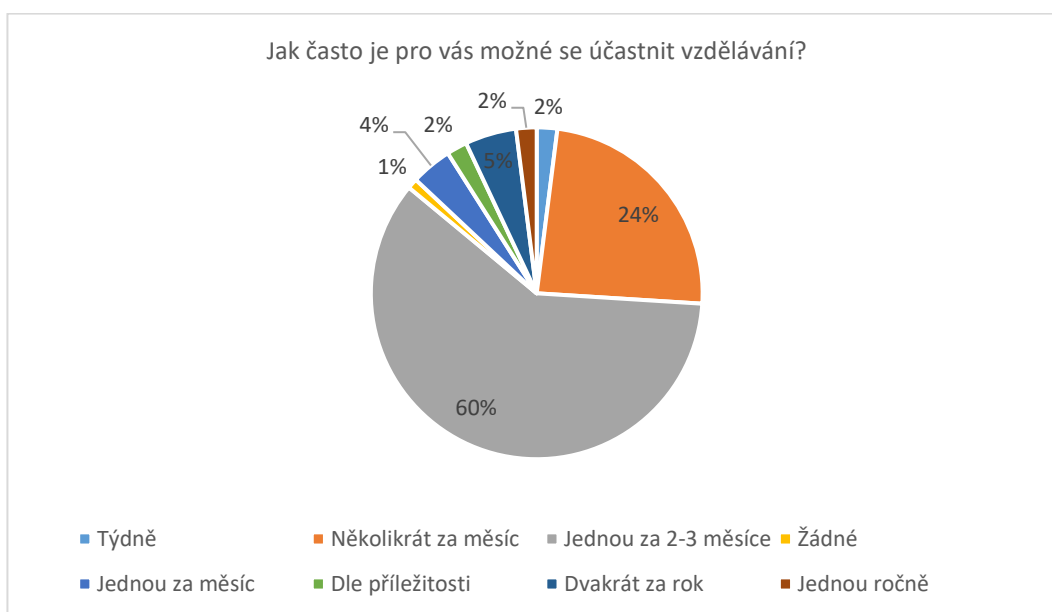

Graf 15 Preferovaná cena neformálního vzdělávání

Nejvíce respondentů, 40 % volilo střední možnost, tedy částku v rozmezí 201–300 Kč. Částku v rozmezí 301–400 Kč by bylo ochotno zaplatit 21 % respondentů. Částku 401 Kč a více by bylo ochotno za jedno setkání zaplatit 14 % respondentů. Naopak finance v rozmezí 101–200 Kč by zaplatilo 13 % respondentů a 12 % respondentů by volilo částku do 100 Kč.

Otázka č. 14: Jak často je pro vás možné se účastnit vzdělávání?

Další otázka, která se zajímala o organizační věci neformálního vzdělávání se týkala frekvence, která by respondentům vyhovovala. V této otázce respondenti museli vybrat jednu odpověď, která nejvíce odpovídala jejich nastavení.

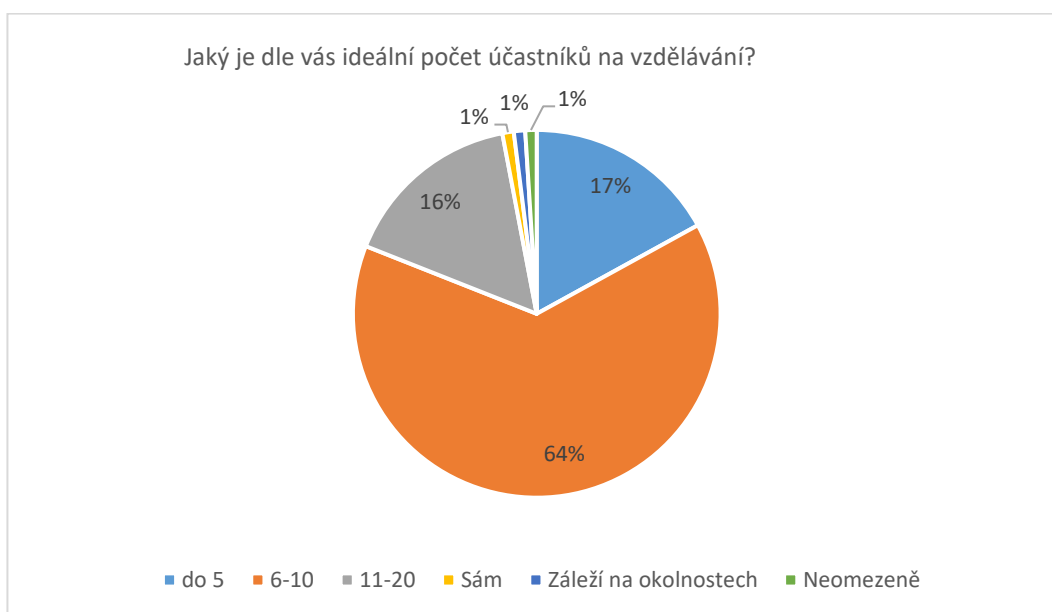

Graf 16 Preferovaná časová frekvence neformálního vzdělávání

Frekvence, kterou uvedlo nejvíce respondentů (60 %) je jednou za 2-3 měsíce. Druhá preferovaná frekvence vzdělávání byla několikrát za měsíc (24 %). Setkání dvakrát za rok by vyhovovaly 5 % respondentů, setkání jednou za měsíc 4 % respondentům, frekvence týdně by vyhovovala 2 %, stejně tak jednou za rok (2 % respondentů) a příležitostně (2 %). Vzdělávání odmítá 1 % respondentů.

Otázka č. 15: Jaký je dle vás ideální počet účastníků na vzdělávání?

Respondentů jsme se dále dotázali, jakou mají představu o ideálním počtu účastníků na vzdělávání. Každý respondent volil jednu odpověď, která se týkala jeho názoru na tuto otázku. Respondenti také měli možnost dopsat svou vlastní odpověď.

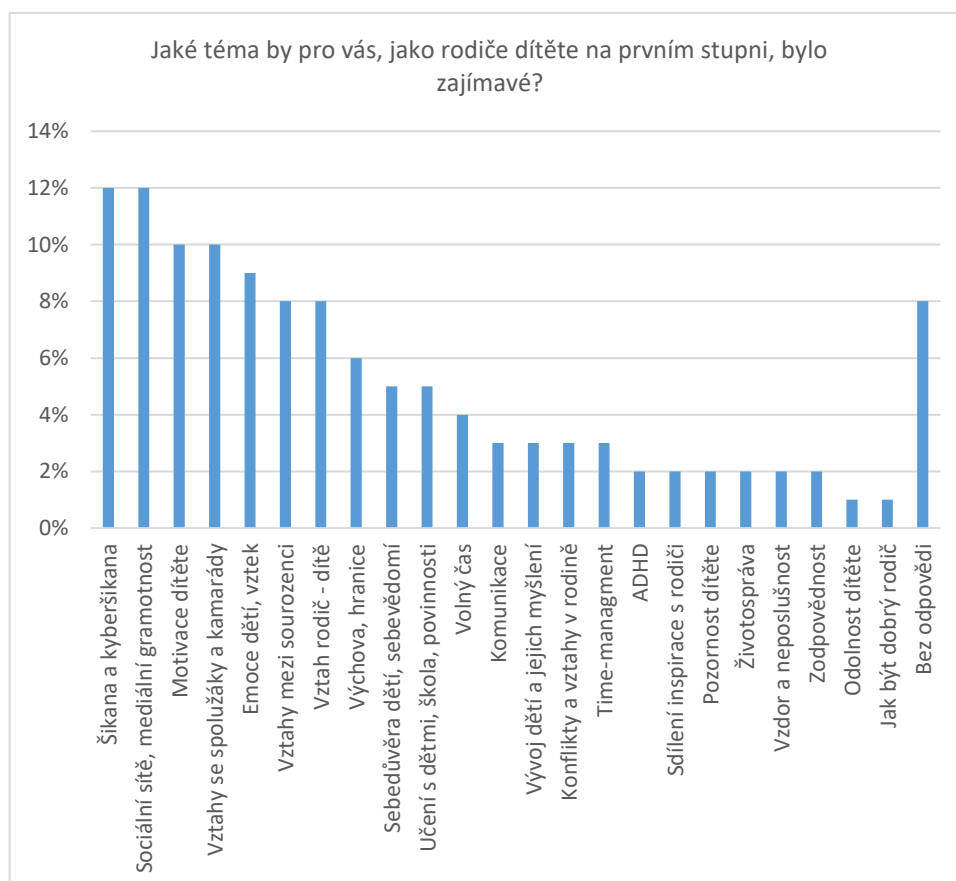
Graf 17 Preferovaný počet účastníků na neformálním vzdělávání

Celkem 64 % respondentů se vyjádřilo, že nejlepší počet účastníků na osobním setkání je v rozmezí 6-10. Počet do 5 účastníků (tedy malá skupina) je vhodná forma setkání pro 17 % respondentů. V rozmezí 11-20 účastníků by setkání vyhovovala 16 % respondentům. Být na setkání sám označilo jako ideální možnost 1 % dotázaných, odpověď, že záleží na okolnostech, rovněž označilo 1 % respondentů a neomezený počet označilo také 1 % respondentů jako ideální volbu.

Otázka č. 16: Jaké téma by pro vás, jako rodiče dítěte na prvním stupni, bylo zajímavé?

Jako poslední jsme respondentům položili otázku, jaké téma neformálního vzdělávání v rámci rozšíření jejich rodičovských kompetencí by pro ně bylo zajímavé. Rodiče mohli uvést libovolný počet odpovědí. Ty jsme následně rozčlenili do kategorií, které nyní uvádíme.

Graf 18 Témata neformálního vzdělávání

Jako nejzajímavější témata, které uvedlo 12 % respondentů, byly šikana a kyberšikana, a sociální sítě, mediální gramotnost. Dále 10 % respondentů uvedlo témata ohledně motivace dítěte a vztahy se spolužáky a kamarády. Emoce u dětí a vztek uvádí jako zajímavé téma 9 % respondentů. Vztahy mezi sourozenci a vztahy mezi rodičem a dítětem uvedlo 8 % dotázaných. Také 6 % respondentů uvedlo téma výchovy a hranic. Sebedůvěru a sebevědomí uvedlo 5 % respondentů stejně jako učení se s dětmi, školu a povinnosti. Téma volného času zmínily 4 % respondentů. Komunikaci, vývoj dětí a jejich myšlení, konflikty v rodině a time-managment byly témata zajímavá pro 3 % respondentů. Téma ADHD, sdílení inspirace mezi

rodiči, téma ohledně pozornosti dítěte, životosprávy, vzdoru a neposlušnosti a v neposlední řadě zodpovědnosti uvedly 2 % respondentů. Odolnost dítěte a téma, jak být dobrý rodič uvedlo 1 % respondentů. Pro doplnění, 8 % respondentů neuvedlo žádné téma.

6 INTERPRETACE DAT

V této části si shrneme výsledky dotazníkového šetření, budeme je interpretovat a odpovíme na výzkumné otázky. Hlavním cílem výzkumu je popsat, jaký mají pohled pracující rodiče na své rodičovské kompetence a jaké jsou jejich požadavky a motivace na neformální vzdělávání či podporu v oblasti rozvoje rodičovských kompetencí.

1. Jak rodiče vnímají své rodičovské kompetence?

Z dotazníku vyplývá, že všichni oslovení rodiče se setkávají s problémy ve výchově (tvrzení č. 1) a většina rodičů se setkává i s konflikty se svými dětmi, nicméně záleží především na frekvenci výskytu daných problémů (tvrzení č. 2). Jak uvádí poradna Mojra (nedatováno), komunikace s dětmi je jedna z nejčastějších příčin, proč rodiče vyhledávají odbornou pomoc. Celkem 56 % respondentů uvádí, že tyto konflikty je schopno často vyřešit a 9 % respondentů je schopno je vyřešit vždy (tvrzení č. 3). Řešení konfliktů s dětmi se dá považovat za jednu z rodičovských kompetencí, a lze tedy říci, že většina rodičů se domnívá, že dokáže konfliktní situace minimálně v určitých situacích vyřešit ke spokojenosti obou stran a tuto kompetenci tedy mají dostatečně rozvinutou. Výzkumná studie publikovaná skupinou od Waeverové et al. (2015) uvádí, že konflikty mezi rodiči a dětmi jsou zcela běžné a nevyhnutelné. Nicméně studie poukázala na to, že velká frekvence konfliktů mezi rodičem a dítětem přispívá k rozvoji sociální dysfunkce u dětí od školního věku po adolescenci. I z toho důvodu je tedy důležité soustředit se na téma konfliktů a jejich řešení.

Dále jsme se dotazovali, zda rodiče mají zdroj ve své intuici a jednají přirozeně a automaticky, co se týče jejich výchovy (tvrzení č. 4). Můžeme říct, že intuice minimálně v některých situacích je zdrojem ve výchově pro většinu rodičů. Toto tvrzení potvrzuje i otázka, která zjišťovala, zda rodiče dokáží svým dětem poradit, když je něco trápí, přičemž všichni respondenti uvedli, že minimálně „málokdy“ ano. Dle studie psychologa Antoina Bechary, pokud má jedinec na výběr mezi lepší, bezpečnou možností a nebezpečnou možností, tak intuitivně ví, jakou možnost vybrat a to dříve, než si situaci logicky zanalyzuje. Ne vždy ovšem lidé podle intuice jednají. Na tomto principu i rodiče mohou vnímat výchovu intuitivně, nicméně pod společenským tlakem, stresem nebo emocemi jí často nemusí naslouchat (Kang, 2015).

Jedním z ukazatelů rodičovských kompetencí je i zpětná vazba okolí na chování jejich dětí. Pozitivní zpětnou vazbu dostává většina respondentů, 17 % pravidelně, 58 % často, 17 % příležitostně (tvrzení č.5). Proti tomu stojí ukazatel negativní zpětné vazby (tvrzení č. 6), kterou pravidelně dostává pouze 2 % respondentů, často 11 % a příležitostně 11 %. Tedy negativní zpětná vazba na chování dětí v jiném prostředí, než je prostředí domácí, není tak častá a rozhodně není pravidelná. Zpětná vazba může rodičům poskytovat pohled třetí strany na jejich výchovu, rodičovské kompetence a poukázat na oblasti, na které se mohou rodiče ve výchově i volném čase s dítětem více zaměřit. Zároveň je zpětná vazba důležitá kvůli tomu, že se dítě pohybuje například ve škole v jiném sociálním okruhu, a je velmi důležité sledovat jeho začlenění, přivyknutí na nové prostředí a také je třeba, aby se učilo řešit konflikty i s jinými lidmi, než jsou primární pečující osoby (nejčastěji rodiče) (Jedlička, 2017).

Co se týče jistoty ve výchově, tak často tento pocit má 40 % respondentů, 12 % jej zažívá pravidelně, příležitostně 29 %, málokdy 18 % a nikdy 1 %. Tedy pocit jistoty prožívá většina respondentů, ale jeho frekvence se již liší (tvrzení č. 10). V případě silného pocitu nejistoty může docházet k tomu, že jej potomek může cítit, rodič se nemusí projevovat jako zdravá autorita a dítě může posléze dokonce ztratit pocit důvěry nebo bezpečí, což v krajním případě může pramenit například v poruchu chování nebo nízké sebevědomí dítěte (Bachárová, 2016).

Dále se ukázalo, že jedna z věcí, která rodiče při výchově doprovází, je pocit viny, který může být jak pravidelný, tak jen v určitých situacích. Pocit viny může souviset s pocitem rodiče, že není kompetentní řešit některé situace, popřípadě s tím, že v určité situaci reagoval impulzivně, nebo zvolil špatné/nevýhovující řešení (tvrzení č. 7). Pocit viny se ve výchově stává problémem především v momentě, kdy buď je jeho síla nepřiměřená, absolutně chybí nebo je ho až příliš. Tento pocit může vygradovat v úzkost či depresi (Bachárová, 2016).

Z výzkumu dále z odpovědí na otázku č. 2 vyplývá, že nejsilnější si rodiče připadají v kompetenci ke vztahu s dítětem (označilo 68 % respondentů) a kompetenci ke spolupráci (46 % respondentů) (otázka č .2).

2. Jaký postoj mají rodiče vůči neformálnímu vzdělávání v rámci posilování rodičovských kompetencí?

Rodičů jsme se dotázali, zda přemýšlí nad tím, že by měli pracovat na svých rodičovských kompetencích. V dotazníkovém šetření se ukázalo, že 36 % respondentů nad tím přemýšlí často a 39 % respondentů příležitostně. Většina respondentů tedy nad rozvojem rodičovských kompetencí přemýšlí, a zvažuje možnosti, jak je dále rozvíjet. Jak definovala Šed'ová (2007), existují tři skupiny, které zachycují postoje rodičů ke vzdělávání. Podporovatelé, vlažní a odpůrci. V našem výzkumu jsme skupinu odpůrců zachytili v pouhých 2 %, kteří nemají žádný zájem o neformální vzdělávání rodičů. Většina našich respondentů se stavěla k neformálnímu vzdělávání pozitivně.

Z otázky č. 4 vyplývá, že 56 % respondentů zatím nemá žádnou zkušenost s organizovaným neformálním vzděláváním, nicméně z datové analýzy vyplývá, že respondenti se z hlediska postoje dívají na možnost účastnit se neformálního vzdělávání spíše pozitivně (otázka č. 7).

3. Jaké jsou zkušenosti a možnosti rodičů ze Vsetína a okolí se neformálně vzdělávat v rámci rodičovských kompetencí?

Z otázky č. 8 vyplynulo, že 68 % se domnívá, že ve Vsetíně a okolí není dostatečná možnost se volnočasově vzdělávat v rámci rodičovských kompetencí.

Nicméně, co se týče aktivit, se kterými měli respondenti již zkušenost, a které jim mohou pomoci se vzdělávat, tak z otázky č. 5 vyplynulo, že nejčastěji se respondenti věnují čtení literatury (78 %) a navštěvují online kurzy či webináře (34 %), což jsou především aktivity, které se dají podniknout v domácím prostředí. Až za nimi následovaly semináře, přednášky (33 % respondentů), kurzy či tréninky (20 % respondentů), které již vyžadují osobní účast. Zjištění ohledně online webinářů koresponduje se zjištěním Gautama (2020), který popisuje online vzdělávání jako stěžejní nastupující trend. Literaturu jako tzv. základní zdroj ve svém výzkumu na motivaci rodičů ke vzdělávání potvrzuje i Šed'ová (2007), která stejně jako náš výzkum zmiňuje vzdělávací zdroje odborníky (kurzy apod.), rodinu, internet a literaturu. Dle Šed'ové rodiče především volí mezi těmito zdroji emocionálně, volí tedy to, co jim nejvíce vyhovuje a co je pro ně nejpříjemnější varianta.

Z otázky č. 9 vyplývá, že 68 % respondentů v okolí nezná žádnou organizaci nebo instituci, která nabízí neformální vzdělávání rodičů na Vsetínsku a v okolí. Celkem 15 % respondentů uvedlo místní církev, 15 % respondentů zná RC Sluníčko, které poskytuje rodičům přednášky a kurzy a dále 4 % respondentů si vybavily některé sociální služby. Dále byla zmíněna městská knihovna a středisko volného času Alcedo. Toto zjištění koresponduje s výzkumem Láníkové (2007), která uvádí, že nejvíce poskytovatelů neformálního vzdělávání je církev a neziskový sektor.

4. Jakou mají rodiče motivaci se v rámci rozšiřování kompetencí vzdělávat?

Otázka č. 12 nám poskytuje odpověď na to, jaká je motivace rodičů k tomu, aby se dál vzdělávali a rozvíjeli své rodičovské kompetence. Nejčastější motivací pro rodiče je zlepšení vztahu s dítětem (26 %), touha vychovat dítě, které bude silné v životě a obstojí (24 %). Touha být dobrým rodičem se objevila v šetření u 15 % respondentů, přání mít doma spokojené dítě jako motivaci uvedlo 7 % respondentů, a touhu pracovat na sobě, protože chtějí být pro dítě dobrým vzorem, uvedla 4 % respondentů. Tuto motivaci, jako důležitý faktor v životě rodiče potvrzuje Gullatte (2022), který tvrdí, že děti se primárně učí od rodičů, kteří jsou prvním vzorem v jejich životě, a tím se klade na rodiče velký nárok.

Dále se objevovaly motivy jako touha, aby dítě mělo zdravý vývoj, úbytek stížností na dítě, motivace láska a touha předat dítěti to nejlepší. Také bránit dítě před negativní zkušeností, které si rodič sám zažil nebo to, že rodič cítí nejistotu, a to je jeho motivací se zlepšovat. Pro většinu respondentů je již samotnou motivací pro práci na sobě a rozšiřování kompetencí dítě, a jeho směřování do budoucna. Nicméně objevily se i motivace, které pramenily z nepříjemných zážitků rodiče, nebo jeho vlastních pocitů, před kterými se snaží dítě bránit.

Některé ze zjištěných motivací korespondují s výzkumem K. Šed'ové (2007), kde rodiče uvedli jako impuls ke vzdělávání měnící se potřeby dítěte v závislosti na jeho věku nebo zdravotním stavu a pohled do budoucna. Naopak v našem výzkumu nezazněla motivace vyřešit krizovou situaci, která ve výše zmíněné práci byla uvedena na prvním místě.

5. Jaký přínos neformálního vzdělávání rodiče očekávají?

Rodičů jsme se v otázce č. 1 ptali, jak poznají, že se zlepšují jejich rodičovské kompetence. Neformální vzdělávání by tedy mělo rodiče podpořit natolik, že selepší interakce mezi rodičem a dítětem (uvedlo 59 % respondentů), zvýší se sebedůvěra rodiče (17 %) a rodič získá nové dovednosti (popřípadě informace), (uvedlo 17 %). Dále rodiče uvádí, že dítě bude spokojené, uvidí změny ve výchově a chování dítěte,lepší se vztah s dítětem nebo dítě bude více motivované. Dle Novosádové a Příšovské (2019) se rodičovské kompetence rozvíjí v oblasti znalosti, dovednosti a postoje. Domníváme se, že všechny tyto oblasti rodiče ve svých očekáváních uvedli.

6. Jaké mají rodiče požadavky na neformální vzdělávání?

Rodičů jsme se v otázce č. 6 dotázali, jaké formy neformálního vzdělávání by se chtěli účastnit. Formu seminářů a přednášek zvolilo jako vhodnou 64 % respondentů, workshopy, tréninky a kurzy vybralo 67 % respondentů. Následují online setkání (55 % respondentů). Ukázalo se tedy, že rodiče preferují osobní setkání. Oproti výzkumu Laníkové (2007) jde vidět, že aktuální trend ve vzdělávání se přesunul do online prostoru. V roce 2007 v online prostoru probíhaly pouze 2 % celkového vzdělávání, jde vidět, že pravděpodobně i díky velkému technologickému postupu je online prostor novým standardem, o který má zájem nadpoloviční počet účastníku výzkumu. Zároveň ale sledujeme, že o osobní formu vzdělávání je stále největší zájem.

Respondenti uvedli, že pomoc při rozvoji kompetencí by byli ochotni přijmout od odborníka (69 % respondentů), ze strany školy (63 % respondentů) a dále od přátel nebo rodiny. K obdobnému výsledku došla i Šedřová (2007) která další odborníky řadí mezi expertní zdroje, od kterých lze získat neutrální náhled do rodičovských kompetencí. Oproti tomu zdroje ze strany rodiny řadí také mezi časté, nicméně se liší v jejich funkci, Zatímco odborník má pohled experta, rodiče a známí mají funkci především potvrdit daný postup rodiče a uklidnit jej nebo povzbudit. Tím pádem se nejedná primárně o zdroj informací, nýbrž o podporu a ujištění.

Nicméně vidíme, že rodiče by byli ochotni účastnit se vzdělávání ze strany školy nebo odborníků. Dále respondenti preferují menší skupiny pro vzdělávání, skupina o počtu 10-20 účastníků by vyhovovala 64 % respondentů (otázka č. 15).

Co se týká financí, kterými se zabývala otázka č. 13, celkem 40 % rodičů je ochotna zaplatit finanční částku v rozmezí 201-300 Kč a 21 % respondentů by bylo ochotno zaplatit částku v rozmezí 301-400 Kč. Ohledně časového rozmezí, v otázce č. 14 nejvíce respondentů (60 %) označilo odpověď, že by preferovali setkání v rámci neformálního vzdělávání jednou za 2-3 měsíce.

Témata, která respondenti nejčastěji zmínili v otázce č. 15, jsou šikana a kyberšikana (12 %), sociální sítě, a mediální gramotnost. Dále se často objevovaly vztahy se spolužáky a kamarády (10 %) a motivace (10 %). Práci s dětskými emocemi zmínilo 9 % respondentů a rodinné vztahy (8 %). Dále se objevovaly témata jako výchova, hranice ve výchově, komunikace nebo školní či domácí povinnosti. Respondenty zvolená témata také korespondovala s otázkou, která zjišťovala, jaké oblasti by rodiče potřebovali podpořit, co se týče jednotlivých rodičovských kompetencí. Zde nejvíce respondentů (56 %) označilo kompetenci k řešení konfliktů a druhou v pořadí kompetenci k mediální gramotnosti, kterou označilo 46 % respondentů.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývá tématem: Požadavky rodičů na neformální vzdělávání a podporu v oblasti rozvoje rodičovských kompetencí na Vsetínsku. Cílem práce je popsat pohled rodičů dětí na prvním stupni, na jejich rodičovské kompetence a zjistit, jaké jsou jejich požadavky na neformální vzdělávání a podporu v této oblasti.

Výzkumné šetření bylo prováděno online dotazníkem, který skrz instituce a sociální sítě byl adresován rodičům, jejichž děti navštěvují první stupeň základní školy a žijí v oblasti Vsetína a okolí.

První kapitola teoretické část se věnovala rodině, funkcím rodiny, motivaci rodičů mít děti, popisem, jak vypadá zdravá rodina a také nám představovala nejdůležitější práva a povinnosti, které rodiče mají ve vztahu k jejich dětem. Tato kapitola vycházela z myšlenky, že jednou ze základních rodičovských kompetencí je naplňovat potřeby dítěte.

Druhá kapitola se zabývala rodičovskými kompetencemi, jejich definicí a konkrétním popisem, co vše můžeme k rodičovským kompetencím zařadit.

Třetí kapitola teoretické části se věnovala přímo tématu rozvoje rodičovských kompetencí. Zabývala se otázkou, proč je jejich rozvoj důležitý a zkoumala jednotlivé způsoby neformálního vzdělávání a informálního učení. Také se zaměřila na již proběhnuté výzkumy v oblasti požadavků rodičů na neformální vzdělávání.

Realizovaný výzkum nám ukázal, jak rodiče hodnotí své kompetence, co považují za silné a slabé stránky a také jaké jsou oblasti, ve kterých by potřebovali podpořit. Dále jsme popsali aktuální stav v oblasti neformálního vzdělávání rodičů na Vsetínsku a zjistili, jaké mají rodiče povědomí o institucích a organizacích, které toto vzdělávání realizují a jak se sami vzdělávají. V neposlední řadě rodiče popisují, jakou mají představu ohledně organizačních záležitostí neformálního vzdělávání (cena, počet účastníků, způsob vzdělávání), ale také nám sdělili témata, které by pro ně, jako pro rodiče žáků základní školy byly užitečné.

Závěrem bych shrnula krátce výsledek dotazníkového šetření. Z výzkumu vyplynulo, že aktuální možnosti neformálního vzdělávání nejsou pro rodiče dostačující. Můžeme se domnívat, že částečně za to může nedostatečná propagace organizací, které toto vzdělávání poskytují, ale také velmi malá nabídka. Nicméně rodiče mají k neformálnímu vzdělávání pozitivní a otevřený postoj, ačkoliv s ním nemají bohaté zkušenosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BACHÁROVÁ, Gabriela, 2016. *Materská vina: když pocity selhání ničí mámu i dítě*. Online. In: Šance dětem. Dostupné z <https://sancedetem.cz/matrska-vina-kdyz-pocity-selhani-nici-mamu-i-dite>. [cit. 2024-03-29].
- BRI, Stauffer, 2021. *What Are The 4 C's of The 21st Century?* Online. In: AES. Dostupné z: <https://www.aeseducation.com/blog/four-cs-21st-century-skills>. [cit. 2023-03-23].
- CENTRUM LOCIKA, 14.5.2023. *Radosti a strasti rodičovství*. In: Centrum Locika. Online. Dostupné z <https://www.centrumlocika.cz/novinky/radosti-a-strasti-rodicovstvi>. [cit. 2023-12-11].
- ČESKO, 2012. *Zákon č. 89 ze dne 22. března 2012, občanský zákoník*. Online. In: Zákony pro lidi. 2012-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>. [cit. 2023-12-20]
- DUNCAN, Stephen, 11. 9. 2018. *Importance of grandparents to rheir Grandchildren*. In *Forever Families*. Online. In: Forever families. Dostupné z <https://foreverfamilies.byu.edu/importance-of-grandparents-to-their-Grandchildren>. [cit. 2023-12-15].
- FARRELL, Alison, 2018. Accuracy of online discussion forums on common childhood ailments. Online. *J Med Libr Assoc.* 106(4):455-463. Dostupné z <https://doi.org/10.5195/jmla.2018.355> . [cit. 2023-12-20].
- GABRIEL, Zbyněk a Tomáš NOVÁK, 2008. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1788-3.
- GAUTAM, Priyanka, 10.10.2020. *Advantages And Disadvantages Of Online Learning*. In: eLearning Industry [online]. Dostupné z <https://elearningindustry.com/advantages-and-disadvantages-online-learning>. [cit. 2023-11-25].
- GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.
- GILLIS, Kaytee, April 16, 2023. *6 Characteristics of Healthy Families*. In: Psychology Today. Online. Dostupné z: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/invisible-bruises/202304/6-characteristics-of-a-healthy-family>. [cit. 2023-4-12].

GLATZ, Terese a LIPPOLD Mellise, (2023). Is more information always better? Associations among parents' online information searching, information overload, and self-efficacy. Online. *International Journal of Behavioral Development*, 47(5), 444-453. Dostupné z <https://doi.org/10.1177/01650254231190883>. [cit. 2023-11-25].

GOODWIN, Cara, 19. 9. 2023. *New Research on Information Overload in Parents*. In: *Psychology Today*. Online. Dostupné z <https://www.psychologytoday.com/us/blog/parenting-translator/202309/new-research-on-information-overload-in-parents>. [cit. 2023-12-12].

GULLATE, Donna, 26.5. 2022. *Parents as role models*. Online. In: Alabama Cooperative Extension System. Dostupné z <https://www.aces.edu/blog/topics/home-family-urban/parents-as-role-models/>. [cit. 2023-12-11].

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ, 2015. *Psychologický slovník. Třetí, aktualizované vydání*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0873-0.

CHIU, Eddy, 15. října. 2020. *Parenting strategies: The 4 Cs for child mental well-being*. Online. In Sydney Psych Hub. Dostupné z <https://www.sydneypsychhub.com.au/parenting-strategies-the-4cs-for-child-mental-well-being/>. [cit. 2023-11-15].

CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.

INTEGRA CENTRUM, nedatováno. *Jak fungují videokurzy a webináře*. In: Integra centrum s.r.o. Online. Dostupné z <https://www.integracentrum.cz/jak-funguji-videokurzy-a-webinare>. [cit. 2023-11-25].

JEDLIČKA, Richard, 2017. *Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0096-5.

JOHNSON, Brian D.; BERDAHL, Laurie D.; HORNE Melissa; RICHTER, Emily A.; WALTERS, Meagan, (2014) A Parenting Competency Model. *Parenting: Science and Practice*, 14:2, 92-120. Dostupné z <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.104552>

JONÁŠOVÁ, Iveta a SIRIUS. 4. 5. 2015. *Psychosexuální vývoj dítěte a jeho poruchy*. Online. In: Šance dětem. Dostupné z: </cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/psychicke-problemy-ditete/psychosexualni-vyvoj-ditete-a-jeho-poruchy.shtml>. [cit. 2023-11-09].

JŮZOVÁ KOTALOVÁ, Kristýna et al., 2018. *Posilování rodičovských kompetencí*. Online. In: Právo na dětství. Dostupné z: http://www.pravonadetstvi.cz/files/files/Prezentace-Posilovani_rodicovskych_kompetenci.pdf. [cit. 2023-03-27].

KANG, Shimi, 7. 5. 2015. *A Mother's Intuition*. Online. In Psychology Today. Dostupné z <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/the-dolphin-way/201505/mother-s-intuition>. [cit. 2023-03-20].

KRAUS, Blahoslav, 2014. *Základy sociální pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0643-9.

KREJČÍ, Veronika, 2015. *Pravidla bezpečného používání internetu pro rodiče*. Olomouc: Centrum prevence rizikové virtuální komunikace (Centrum PRVoK).

KRIŠTOFOVÁ LESÁK, Jana, 27. 7. 2022. *V řešení konfliktu jděte dětem příkladem*. Online. In: Šance dětem. Dostupné z <https://sancedetem.cz/v-reseni-konfliktu-jdete-detem-prikladem>. [cit. 2023-11-20].

KUCHAŘOVÁ, Věra et al., 2019. *Česká rodina na počátku 21. století: životní podmínky, vztahy a potřeby*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7416-333-3.

LÁNÍKOVÁ, Renata, 2007. *Nabídka rodičovského vzdělávání v rámci neformálního vzdělávání dospělých a její analýza*. Bakalářská diplomová práce. Brno: Ústav pedagogických věd filozofické fakulty Masarykovy Univerzity.

LITNER Jennifer a Karen LAMOREUX, 7.4.2022. *All about family stress*. In: *PsychCentral*. Online. Dostupné z <https://psychcentral.com/stress/tips-to-reduce-family-stress#examples>. [cit. 2023-11-20].

MAJÁK VSETÍN, ©2024. *Investice do vztahu se vyplatí*. In Maják Vsetín. Dostupné z <https://majakvsetin.cz/kurzy-o-vztazich/>. [cit. 2024-01-17].

MARKSOVÁ-TOMINOVÁ, Michaela, 2009. *Rodina a práce - jak se sladit a nezbláznit se*. Praha: Portál. Radcovia pre rodičov a vychovávateľov. ISBN 978-80-7367-615-5.

MATTHEWS, Dona, August 6, 2019, *Children, Chores, and Happy Productivity*. Online. In Psychology Today. Dostupné z: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/going-beyond-intelligence/201908/children-chores-and-happy-productivity>. [cit. 2023-12-29].

MELZER, Filip, 2021. *Občanský zákoník: velký komentář*. V Praze: C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-818-4.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 4.9.2017. *Koncepce rodinné politiky*. Online. In: MPSV. Dostupné z https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf/5d1efd93-3932-e2df-2da3-da30d5fa8253. [cit. 2023-11-20].

MOJRA, nedatováno. *Komunikace mezi rodiči a dětmi: Jak stavět mosty místo zdí*. In: Mojra. Online. Dostupné z <https://www.blog.mojra.cz/clanek/komunikace-mezi-rodici-a-detmi-jak-stavet-mosty-misto-zdi>. [cit. 2023-12-11].

MOŽNÝ, Ivo, 2008. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-86429-87-8.

NÁRODNÍ CENTRUM PRO RODINU, 2010. *Nezastupitelné rodičovské kompetence aneb co mu pro své dítě udělat já a nikdo jiný*. Online. In: Národní centrum pro rodinu Brno. Dostupné z: http://www.badec.cz/rasto/brozurka/files/brozurka_a5_stranky_po_strankach.pdf. [cit. 20. 12. 2023].

NOVÁK, Tomáš, 2006. *Manželské a rodinné poradenství*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1316-0.

NOVÁK, Tomáš, 2007. *Sourozenecké vztahy*. Praha: Grada. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-2075-3.

NOVOSÁDOVÁ, Monika a Lucie PŘÍŠOVSKÁ, 2019. *Úvod do neformálního vzdělávání*. Praha: Dům zahraniční spolupráce (DZS). ISBN 978-80-88153-68-9.

OVERALL, Christine, 2012. *Why Have Children? The Ethical Debate*. Online. In: The MIT Press. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/j.ctt5hhd2w>. [cit. 2023-11-20].

POLIAKOVÁ, Martina, 24.4. 2019. *Jak přežít nevyžádané rady čerstvým rodičům?* Online. In: Český rozhlas. Dostupné z <https://wave.rozhlas.cz/jak-prezit-nevyzadane-rady-cerstvym-rodicum-brante-se-pocitum-selhani-radi-novy-7902042>. [cit. 2023-12-3].

PORADNA SPOLU, 2019. *Workshopy pro rodiče*. Online. Dostupné z <https://rodicespolu.cz/workshopy-pro-rodice/>. [cit. 2023-11-25].

PRESSLEROVÁ, Pavla, 25.1.2023. *Co je rodinná terapie a rodinné poradenství*. In: Šance dětem. Online. In: Šance dětem. Dostupné z <https://sancedetem.cz/co-je-rodinna-terapie-rodinne-poradenstvi>. [cit. 2023-11-16].

PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA, 2014. *Andragogický slovník*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4748-4.

RABUŠIC, Ladislav, 2001. *Kde ty všechny děti jsou? Porodnost v sociologické perspektivě*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-01-6.

RAISING CHILDREN NETWORK, 5.11.2021. *Parents: Role models and positive influences for pre-teens and teenager*. In: Raising Children Network (Australia). Online. Dostupné z <https://raisingchildren.net.au/pre-teens/behaviour/encouraging-good-behaviour/being-a-role-model>. [cit. 2023-12-11].

RODINNÉ A MATEŘSKÉ CENTRUM VSETÍN, © 2024. *Aktuální program. Workshopy pro rodiče*. Online. In: Sluníčko Vsetín. Dostupné z <https://www.slunicko-vsetin.cz/besedy-prednasky-workshopy/>. [cit. 2024-01-2].

SDRUŽENÍ PĚSTOUNSKÝCH RODIN, 2017. *METODIKA Doprovázení pěstounských rodin*. Praha: Sdružení pěstounských rodin.

SOBOTKOVÁ, Irena, 2012. *Psychologie rodiny*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0217-2.

SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV AV ČR, 2018. *Sociologická encyklopedie*. Online. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Rodina>. [cit. 2024-01-08].

ŠEĐOVÁ, Klára, 2007. *Chtějí se rodiče učit? Rodinné a rodičovské vzdělávání očima potenciálních účastníků*. In: Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity. *Studia paedagogica*, U12. s. 80–90. Dostupné z <https://journals.phil.muni.cz/studia-paedagogica/article/view/18892>

ŠPATENKOVÁ, Naděžda, 2017. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0.

TEICHMANOVÁ, Irena, 13.4.2014. *Dost dobrý rodič*. Online. In *psychologie.cz*. Dostupné z <https://psychologie.cz/dost-dobry-rodic/>. [cit. 2023-12-15].

TRČA, Stanislav, 2009. *Plánované rodičovství: nejlepší cesta k narození zdravého dítěte*. Praha: Grada Publishing. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-2794-3.

UHLÍKOVÁ, Petra, 2011. Rodiče a rodina v životě dítěte. In Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. *Služby pro rodiny a děti*. s. 5-7. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. ISBN 978-80-7421-041-9

WEAVER, Chelsea M., SHAW Daniel S., CROSSAN Jennifer L., DISHION, Thomas J., WILSON, Melvin N., 2015. Parent-child conflict and early childhood adjustment in two-parent low-income families: parallel developmental processes. Online. *Child Psychiatry Hum Dev.* (46(1), 94-107. Dostupné z: doi:10.1007/s10578-014-0455-5. [cit. 2024-03-29].

WINNETTE, Petra, 2018. *Co to je attachment?: v pěti bodech pro rodiče, pěstouny a odborné pracovníky v oboru péče o děti*. Praha: Natama. Almanach o dětech a lidech & Věda do kapsy. ISBN 978-80-907023-0-1.

WURMOVÁ, G. Nela, 15. 2. 2021. *Rodiče v informační válce*. In: *psychologie.cz*. Online. Dostupné z <https://psychologie.cz/rodice-v-informacni-valce/>. [cit. 2023-4-12].

ZÁVADKÁ, Tereza, 24.8.2023. *Rodičovství bez soutěžení*. Online. In: *Linka bezpečí*. Dostupné z <https://www.linkabezpeci.cz/-/rodicovstvi-bez-soutezeni>. [cit. 2023-12-20].

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Rodičovské kompetence	22
Graf 2 Zlepšení rodičovských kompetencí	42
Graf 3 Silné rodičovské kompetence	43
Graf 4 Rodičovské kompetence vhodné k podpoře	44
Graf 5 Účast na neformálním vzdělávání v minulosti	45
Graf 6 Zkušenost s konkrétním typem vzdělávání	46
Graf 7 Preferovaný typ vzdělávání	47
Graf 8 Postoj vůči neformálnímu vzdělávání	48
Graf 9 Škála postoje.....	49
Graf 10 Možnosti vzdělávání v okolí	49
Graf 11 Místní instituce/organizace zaměřeny na neformální vzdělávání	50
Graf 12 Nabídnutá pomoc.....	51
Graf 13 Preferovaná pomoc	52
Graf 14 Motivace rodičů rozvíjet své kompetence	53
Graf 15 Preferovaná cena neformálního vzdělávání.....	54
Graf 16 Preferovaná časová frekvence neformálního vzdělávání	55
Graf 17 Preferovaný počet účastníků na neformálním vzdělávání.....	56
Graf 18 Témata neformálního vzdělávání	57

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Postoje rodičů k jednotlivým tvrzením.....	39
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Online dotazník

PŘÍLOHA P I: ONLINE DOTAZNÍK

Základní informace

Na úvod vás žádám o vyplnění základních informací.

Vyberte prosím pohlaví *

- Muž
- Žena
- Jiné: _____

Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání *

- Základní
- Středoškolské (bez maturity)
- Středoškolské (s maturitou)
- Vysokoškolské
- Jiné: _____

Jakou třídu navštěvuje vaše dítě/děti? *

Vaše odpověď _____

Rodičovské kompetence

V této části dotazníku se budeme zabývat vaším pohledem na rodičovské kompetence.

Co to jsou rodičovské kompetence? Jedná se o schopnosti a dovednosti, které mají rodiče, a díky kterým se může dítě vyvíjet přiměřeně jeho potřebám, a to ve všech oblastech jeho života.

Označte prosím míru souhlasu s tvrzením, která nejlépe vystihuje váš pohled a vaši zkušenosti. *

	Vždy	Často	Příležitostně	Málokdy	Nikdy
S problémy ve výchově se setkávám	☐	☐	☐	☐	☐
Se svým dítětem mám konflikty (neshody)	☐	☐	☐	☐	☐
Tyto konflikty (neshody) dokážu efektivně řešit ke spokojenosti nás obou	☐	☐	☐	☐	☐
Rodičovství je pro mě přirozenou/intuitivní dovedností	☐	☐	☐	☐	☐
Dostávám pozitivní zpětnou vazbu na chování mých dětí od osob, které o ně pečují (učitelé, vychovatelé, vedoucí kroužků...)	☐	☐	☐	☐	☐
Dostávám negativní zpětnou vazbu na chování mých dětí od osob, které o ně pečují (učitelé, vychovatelé, vedoucí kroužků...)	☐	☐	☐	☐	☐
Trápí mě pocity viny ve výchově dítěte, protože dělám mnoho chyb	☐	☐	☐	☐	☐
Svému dítěti umím dobře poradit, když ho něco trápí	☐	☐	☐	☐	☐
Přemýšlím, že bych měl/a pracovat na zlepšení svých rodičovských kompetencí	☐	☐	☐	☐	☐
Ve své rodičovské roli se cítím jistá/ý	☐	☐	☐	☐	☐

Podle čeho poznáte, že se vaše rodičovské kompetence posilují? *

- Zvýšená sebedůvěra (méně výčitek, nižší výskyt pocitu viny)
- Zlepšení interakce s dítětem
- Nové dovednosti rodiče
- Jiné: _____

Označte, v jaké skupině rodičovských kompetencí si připadáte silný/silná: *

- Kompetence ke vztahu s dítětem (rozvíjení individuální důvěry a vztahu s dítětem)
- Kompetence k blízkosti (společný čas s rodiči, time-managment rodiny,...)
- Kompetence k různosti (podpora dalších vazeb dítěte s prarodiči, kamarády, širší rodinou, přáteli, spolužáky, rozvoj respektu...)
- Kompetence ke spolupráci (spolupráce s vrstevníky, domácí povinnosti, spolupráce mezi sourozenci...)
- Kompetence k řešení konfliktů (zdravé zvládnání konfliktů, řešení náročných situací...)
- Kompetence k mediální gramotnosti (bezpečí na internetu, zdravý přístup k technologiím)

Označte, v jaké kompetenci byste potřeboval/a podpořit: *

- Kompetence ke vztahu s dítětem (rozvíjení individuální důvěry a vztahu s dítětem)
- Kompetence k blízkosti (společný čas s rodiči, time-managment rodiny,...)
- Kompetence k různosti (podpora dalších vazeb dítěte s prarodiči, kamarády, širší rodinou, přáteli, spolužáky, rozvoj respektu...)
- Kompetence ke spolupráci (spolupráce s vrstevníky, domácí povinnosti, spolupráce mezi sourozenci...)
- Kompetence k řešení konfliktů (zdravé zvládnání konfliktů, řešení náročných situací...)
- Kompetence k mediální gramotnosti (bezpečí na internetu, zdravý přístup k technologiím)

Neformální vzdělávání

Neformální vzdělávání je organizované vzdělávání, které probíhá mimo formální (školní) systém. Nejčastěji se realizuje formou kurzů, školení, workshopů, seminářů. Neformálnímu vzdělávání se věnují především školská zařízení, střediska volného času, vzdělávací agentury, různé kluby a spolky, kulturní instituce a další organizace.

Zúčastnil/a jste se v minulosti neformálního vzdělávání ohledně výchovy dětí formou setkání (workshop, seminář, přednáška...)? *

- Ano (jednorázově)
- Ano (opakovaně)
- Ne

Které z následujících aktivit jste v rámci rozšiřování svých rodičovských kompetencí podnikl/a nebo se zúčastnil/a? *

- Workshopy, tréninky, kurzy
- Semináře, přednášky
- Čtení knih
- Návštěva poradny či jiného odborníka
- Online kurzy nebo webináře
- Podpůrné rodičovské skupiny
- Jiné: _____

Které z následujících aktivit byste zvažoval/a, jako vhodnou možnost pro vaše vzdělávání v rámci rodičovských kompetencí? *

- Workshopy, tréninky, kurzy
- Semináře, přednášky
- Čtení knih
- Návštěva poradny či jiného odborníka
- Online kurzy nebo webináře
- Podpůrné rodičovské skupiny
- Jiné: _____

Jaký je váš postoj k možnosti neformálně se vzdělávat ohledně vašich rodičovských kompetencí? *

- 1   2   3   4   5
- Negativní   ○   ○   ○   ○   ○   Velmi pozitivní

Je ve vašem okolí nějaká organizace/instituce, která vám může pomoci při rozvoji rodičovských kompetencí tím, že poskytuje vzdělávání pro rodiče? Prosím napište její název, popřípadě typ služby, instituci či osobu, která vzdělávání organizovala.

Vaše odpověď _____

Kdo vám již nabídl pomoc v rámci rozšiřování rodičovských kompetencí? *

- Škola
- Církev
- Některý z členů rodiny
- Přátele/kamarádi
- Odborník (dětský lékař, psycholog...)
- Nikdo
- Jiné...

Od koho byste byl/a ochotný/á přijmout nabídku pro rozšiřování vašich rodičovských kompetencí? *

- Škola
- Církev
- Členové rodiny
- Přátelé/kamarádi
- Odborník (dětský lékař, psycholog...)
- Jiné: _____

Co vás motivuje rozvíjet rodičovské kompetence? (několika slovy prosím popište)

Vaše odpověď _____

Je ve vašem okolí dostatečné množství příležitostí rozšiřovat rodičovské kompetence? *

- Ano
- Ne
- Jiné: _____

Jakou cenu byste byli ochotni zaplatit za jednorázový kurz, workshop, přednášku? * (osobní setkání)

- Do 100 Kč
- 101 – 200 Kč
- 201 – 300 Kč
- 301 – 400 Kč
- 401– více Kč

Jak často je pro vás možné se účastnit vzdělávání? *

- Týdně
- Několikrát za měsíc
- Jednou za 2-3 měsíce
- Jiné: _____

Jaký je dle vás ideální počet účastníků na vzdělávání? *

- Do 5
- 6-10
- 11-20
- Jiné: _____

Jaké téma by pro vás, jako rodiče dítěte na prvním stupni, bylo zajímavé? *

Vaše odpověď _____